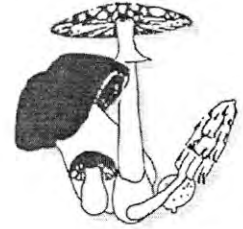

AMK

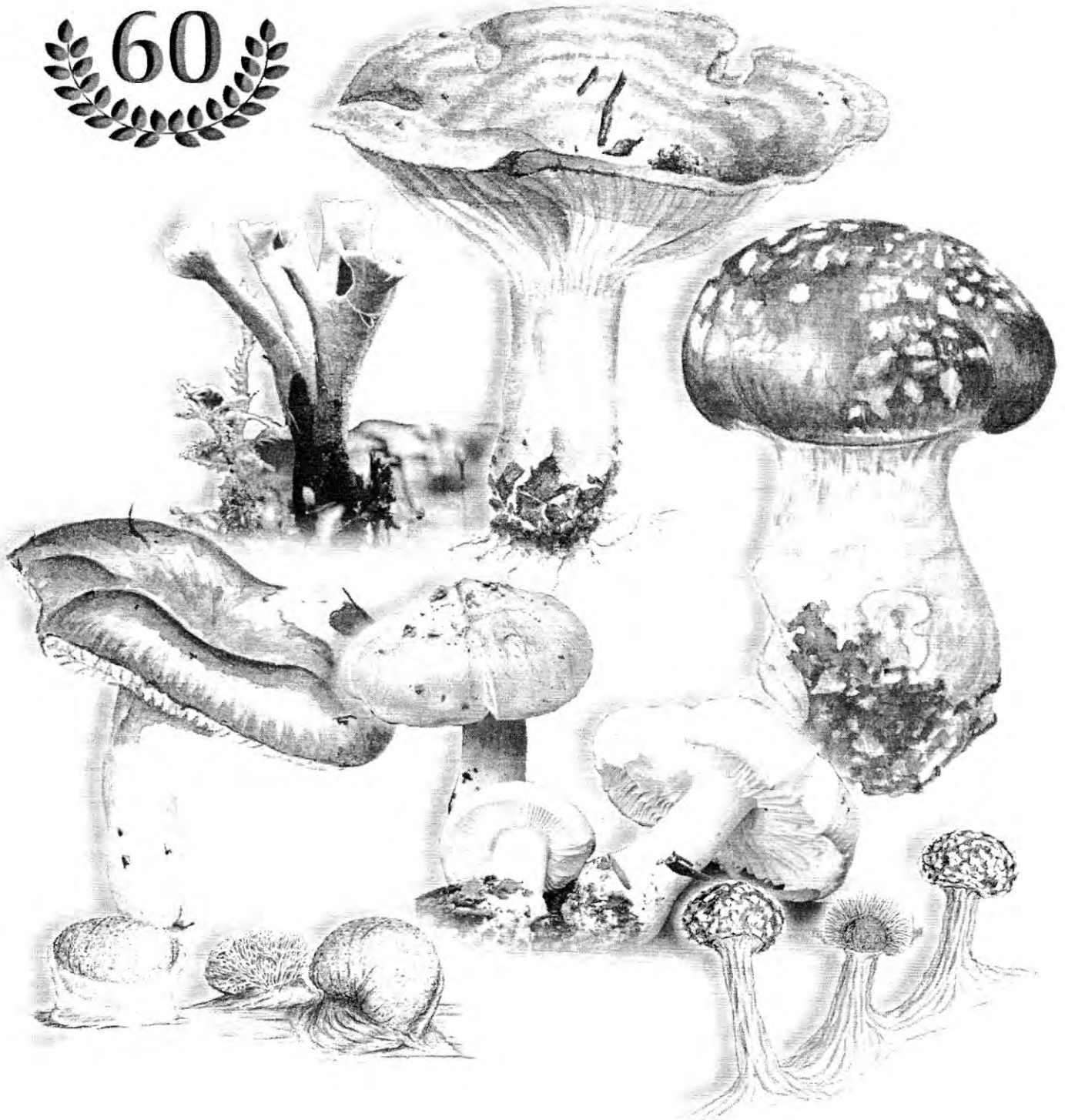
Mededelingen

Mededelingen van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring vzw
15 juni 2006

verschijnt driemaandelijks
2006.2

60

Redactie AMK Mededelingen

L. Deceuninck, A. de Haan, M. de Haan, A. De Kesel, F. Dielen, J. Gelderblom, G. Tilkin, K. Van de Put, E. Vandeven, C. Van Lommel, J. Volders, R. Walley

Eindredactie & vormgeving: H. Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle, tel.: 03/3158769

Verzending: C. Van Lommel, Jozef Verbovenlei 34, 2100 Deurne

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette van 3.5" of verzonden per e-mail zijn ook van harte welkom.

Alle artikels moeten naar Harrie Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle e-mail: harrie.hendrickx@skynet.be gezonden worden, **ten laatste zes weken voor het verschijnen**

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreep om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur.

KAMK publicaties

Oude nummers van AMK Mededelingen en Sterbeeckia kunnen verkregen worden bij Judith De Keyser, Vaartstraat 102, 2845 Niel, e-mail: judithdk@tiscali.be

Paddestoelenkartering

Secretariaat: Vandeven Emile, Opperveldlaan 14, B-1 800 Vilvoorde, tel: 02/267.74.18

Webstek: <http://www.kamk.be>

Fungifoon: 0496066108

COPYRIGHT ©

Het copyright voor tekst en illustraties van de artikelen berust bij de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring (KAMK). Auteurs behouden het recht om de eigen tekst en illustraties voor andere doeleinden te gebruiken.

Het is niet toegestaan volledige of gedeelten van artikelen of illustraties over te nemen zonder toestemming van de redactie.

Omslagfiguur: Pascale Holemans

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever en eindredactie: H. Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle

AMK Mededelingen wordt gerealiseerd met steun van het Provinciebestuur van Antwerpen

Editoriaal

André de Haan

Met gemengde gevoelens kijken we terug op het voorbije kwartaal.

Een mycologisch kalm voorjaar dat door de lange, koude nawinter, gevolgd door een warme maar zeer droge periode, zeer mager uitviel.

Toch ook een zeer drukke periode, die voor de KAMK begon met onze nieuwjaarsreceptie en via de Vlaamse Mycologen Dag, de receptie KAMK 60, eindigde met onze Algemene Ledenvergadering.

Maar ook een wat droeve tijd waarin, verschillende van onze leden, door overlijdens, van familie en vrienden afscheid moesten nemen. De steun en het medeleven van de KAMK-vrienden waren voor hen een belangrijke troost.

Ook de ziekte die Dré Jacobs trof beroert ons sterk. Wij wensen hem een goed en vlug herstel toe bij de revalidatie die hij momenteel doormaakt. Wegens zijn toestand is Dré niet meer in de mogelijkheid zijn functie als Schatbewaarder in het bestuur uit te oefenen. Meer dan 20 jaar beheerde Dré de financiën van onze Kring. Wij zijn hem hiervoor uiteraard zeer dankbaar en zullen zijn nauwgezetheid en inzet missen.

Zijn taak wordt overgenomen door Jean Van Yper. Jean was door beroepsomstandigheden een aantal jaren niet meer actief in onze vereniging, maar vindt nu de tijd ons te helpen bij het vervangen van Dré als Schatbewaarder. Een aanstelling die, op voorstel van het Bestuur, dankbaar werd goedgekeurd door de

Algemene vergadering.

Zoals aangekondigd organiseerde onze Kring de 15de Vlaamse Mycologen Dag. Een evenement waarop wij heel wat bezoekers mochten ontvangen. De waardering en talrijke felicitaties van de deelnemers deden het vele werk en inspanningen vlug vergeten.

Ook de aansluitende receptie ter gelegenheid van KAMK 60 en de tentoonstelling over de geschiedenis van onze Kring waren een succes. Aan alle medewerkers onze dank voor de hulp bij de voorbereiding en de inzet tijdens de uitvoering!

Om het KAMK 60 jaar af te sluiten wordt, eind dit jaar, een informeel etentje gepland (zie info blz 32), een gelegenheid om na te praten over de voorbije en plannen te maken voor de komende 60 jaar.

Wegens almaar afnemende belangstelling besliste de Algemene Vergadering, op voorstel van het Bestuur, te stoppen met het organiseren van de jaarlijkse tentoonstelling. Na meer dan zestig jaar, was dit geen gemakkelijke beslissing, maar onvermijdelijk daar de geleverde inspanningen en kosten niet evenredig waren met het resultaat. De organisatie van een alternatieve activiteit wordt bekeken en voorstellen hierbij zijn welkom.

En nu maar hopen dat wij voor al onze inspanningen beloond worden met een vruchtbaar paddenstoelenseizoen.

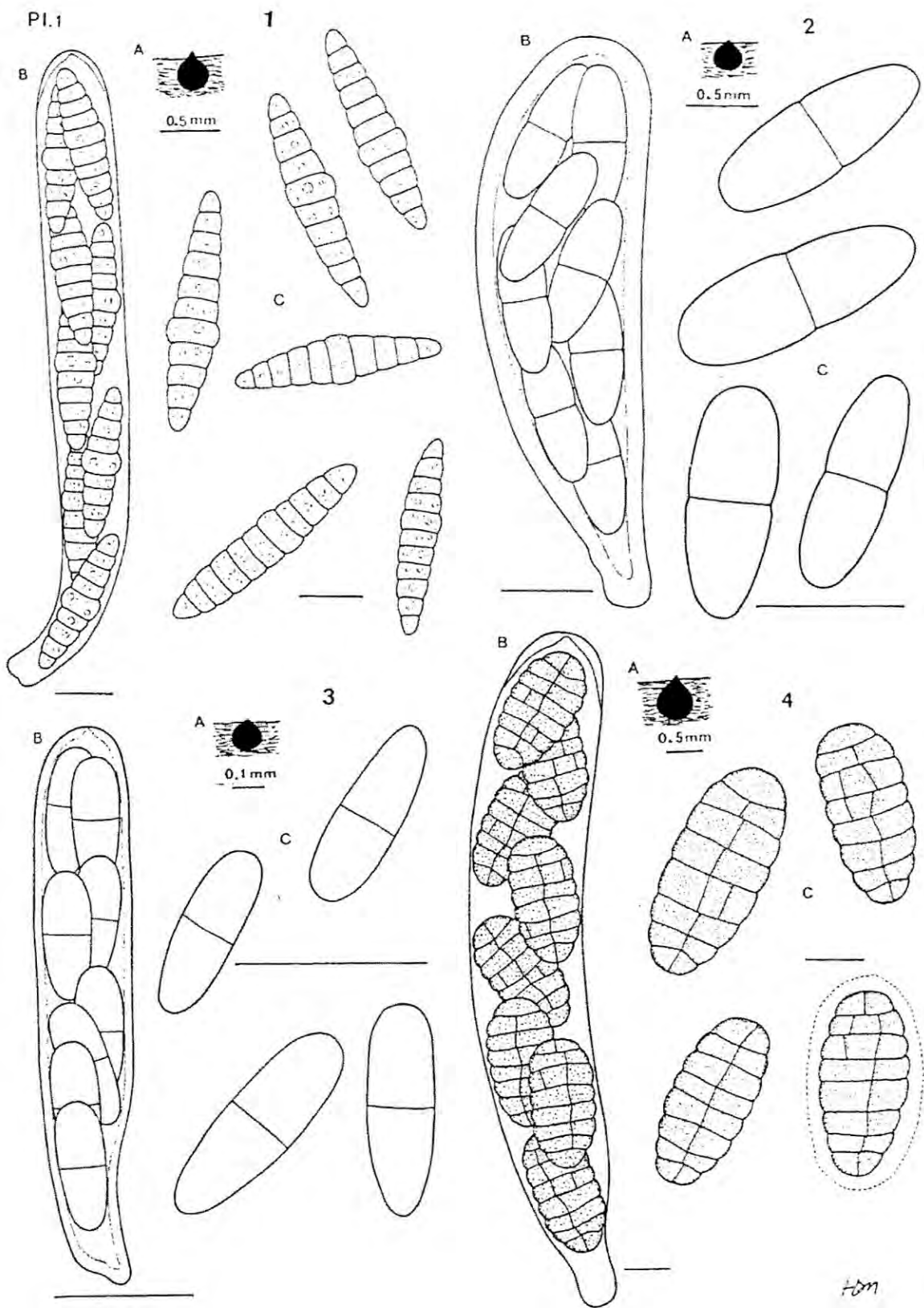
Overlijden

Op 26 mei overleed ons medelid en goede vriend Arthur Vaes. AMK-lid van het eerste uur, specialist in de Myxomyceten, waarvan hij de kennis in Vlaanderen optrok tot een zeer hoog niveau en talrijke leden motiveerde om in zijn voetsporen te volgen. Wij herinneren hem ook als de specialist voor wie de microscopietechnieken niet veel geheimen hadden, maar vooral als de wat guitige, fijnzinnige man die steeds klaarstond om iedereen te helpen.

Wij bieden zijn familie en vrienden, via deze weg, onze blijken van medeleven aan.

Met ontsteltenis vernamen wij het plotse overlijden van Roger Langendries. Roger was medestichter en voorzitter van de Zelfstandige Werkgroep Amateur Mycologen en sinds enkele maanden voorzitter van de Vlaamse Mycologen Vereniging. Wij zullen hem missen als Paddenstoelenliefhebber en motor van de Mycologie in Brabant. Wij zullen hem missen in zijn bedachtzame, vriendelijke omgang.

Onze gevoelens van medeleven gaan naar zijn familie en vrienden van de ZWAM.

Paddenstoelen op grassen (deel 2)

Hubert De Meulder
Verenigde Natieslaan 131
B-2660 Hoboken

De Meulder H. Fungi on grasses (part 2). Med.
Antwerpse Mycol. Kring 2006.2: 28-32

Summary

A search for fungi on dead stems and leaves of grasses carried out in 1999/2001 in several localities of the Antwerp area, resulted in 62 species belonging to 33 genera. In this second part of the article 7 species are briefly described and illustrated. They belong to the order of the Dothideales viz.: *Lophiotrema grandispora*, *Mycosphaerella allicina*, *M. recutita*, *Pleospora herbarum*, *P. scrophulariae*, *P. straminis*, *Pyrenophora trichostoma*. Four species have presumably not yet been recorded for Belgium viz.: *Lophiotrema grandispora*, *Mycosphaerella allicina*, *M. recutita* and *Pleospora straminis*.

Samenvatting

Een onderzoek naar het voorkomen van paddenstoelen op stengels en bladeren van grassen, dat werd uitgevoerd in 1999/2001 op verschillende plaatsen in de Antwerpse regio, resulteerde in 62 soorten behorende tot 33 geslachten. In het tweede artikel over dit onderzoek worden 7 soorten uit de dothideales in het kort beschreven en geïllustreerd: viz.: *Lophiotrema grandispora*, *Mycosphaerella allicina*, *M. recutita*, *Pleospora herbarum*, *P. scrophulariae*, *P. straminis*, *Pyrenophora trichostoma*. Vier soorten werden waarschijnlijk nog niet eerder in België gevonden viz.: *Lophiotrema grandispora*, *Mycosphaerella allicina*, *M. recutita* en *Pleospora straminis*.

Beschrijving per soort

12. *Lophiotrema grandispora* (Sacc.)

Shoemaker & C.E. Babcock

Syn.: *Leptophaeria grandispora* Sacc.
(Plaat 1, figuur 1)

Pseudothecia: 0,2-0,4 mm diameter, globuleus, zwart, glad, verzonken, later aan het oppervlak, verspreid of in groepjes bijeen.

Asci: 104-114 x 12-19 μm knotsvormig of cilindrisch, kort gesteeld, dikwandig, met 8, 2-rijige, overlappende sporen.

Sporen: 26-44 x 6-9 μm , spoelvormig, recht of iets gebogen, 8-10 septen, ingesnoerd aan de septen, 5de cel vanaf de top dikker dan de andere cellen, hyalien

<- Plaat 1, fig. 1. *Lophiotrema grandispora*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. fig. 2. *Mycosphaerella allicina*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. fig. 3. *Mycosphaerella recutita*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. fig. 4. *Pleospora herbarum*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen.

tot bleek strokleurig, inhoud met druppels.

Onderzocht materiaal: op dode, liggende stengels van Pijpenstrootje (*Molinia caerulea*), Zoersel "Zoerselbos", IFBL C5.13.42, 9.06.2002, De Meulder (BR-155550,59).

Opmerkingen: bij deze soort zijn de grote, multiseptate sporen onmiskenbaar; ze wordt eveneens vermeld van andere grassoorten. Deze soort is niet vermeld in de "Aantekenlijst" van de K.A.M.K. (1996).

13. *Mycosphaerella allicina* (Fr.) Vestergr.

Syn.: *Mycosphaerella elymifoliae* Munk; *Sphaerella stellarinearum* P. Karsten
(Plaat 1, fig. 2)

Pseudothecia: 0,1-0,2 mm diameter, subglobuleus, met kleine papil, verspreid of in rijen, verzonken.

Asci: 47-70 x 16-20 μm , knotsvormig- tot buikig, zeer dikwandig, 8, 2 rijige sporen.

Sporen: 18-21 x 5-8 μm , elliptisch tot iets knotsvormig, aan de uiteinden breed afgerond, 1 mediane septe, nauwelijks ingesnoerd, hyalien; meestal met een druppel in iedere cel.

Onderzocht materiaal: op dood blad van Duinriet (*Calamagrostis epigejos*), Terhagen "Opgespoten kleiput", IFBL D4.16.14, 9.02.2001, De Meulder (BR-152690,12).

Opmerkingen: het genus *Mycosphaerella* telt een brede waaier van soorten die voorkomen op dode kruidenstengels en - bladeren. De gevonden soort staat niet vermeld in de "Aantekenlijst" (1996).

14. *Mycosphaerella recutita* (Fr.) Johanson

Syn.: *Mycosphaerella chlouna* (Cooke) Lindau; *Metasphaeria recutita* (Fr.) Sacc.
(Plaat 1, fig. 3)

Pseudothecia: ca. 0,1 mm diameter, subglobuleus, zwart, verzonken in het substraat behoudens de kleine papil.

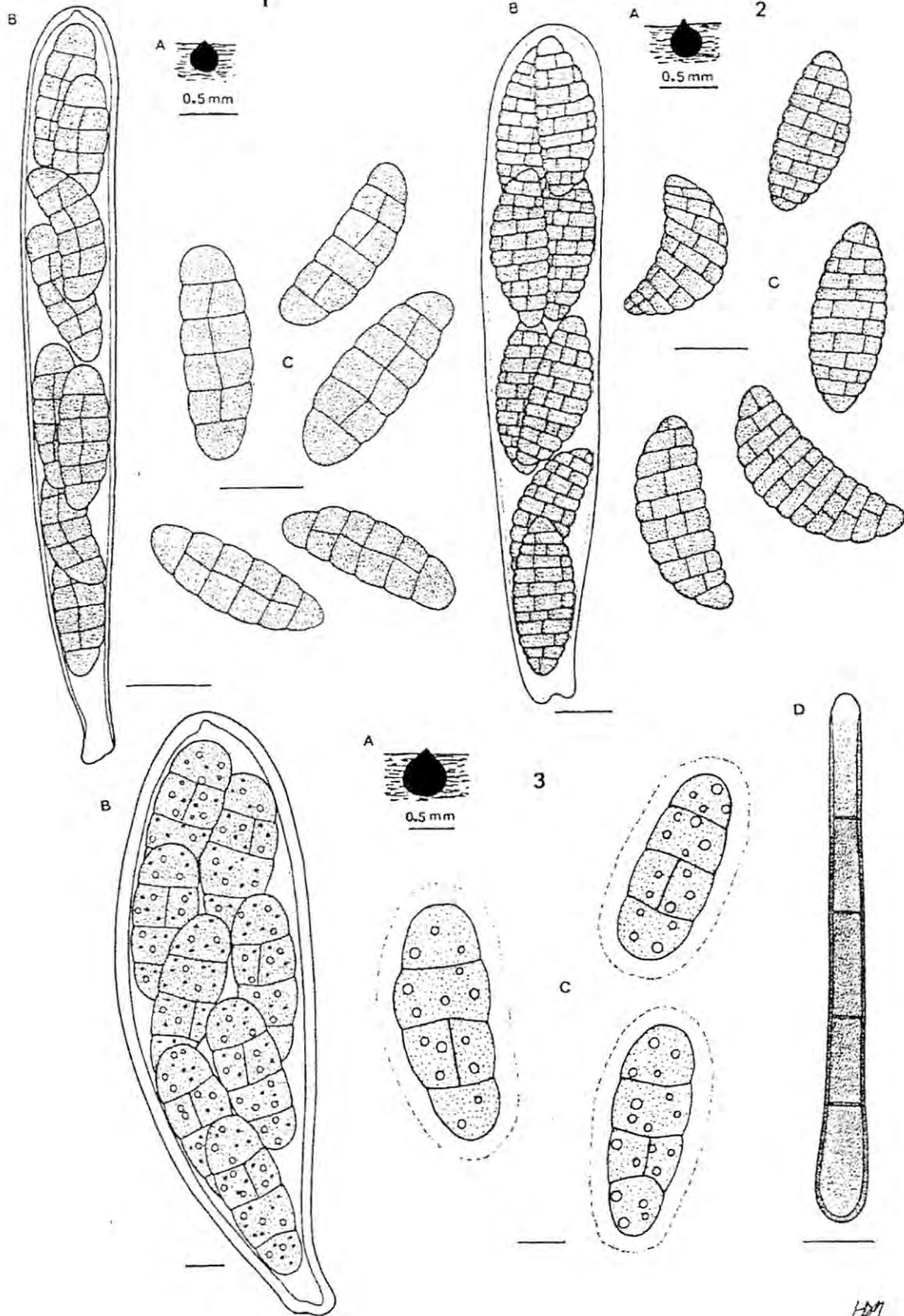
Asci: 38-45 x 6-8 μm , knotsvormig, kort gesteeld, dikwandig, met 8 overlappende 2-rijige sporen.

Sporen: 10-14 x 3-4 μm , spoelvormig tot iets knotsvormig, niet ingesnoerd aan de mediane septe, hyalien, met 1 kleine druppel in iedere cel.

Onderzocht materiaal: op dood blad van Duinriet (*Calamagrostis epigejos*), Antwerpen, Linker-oever, IFBL C4.25.21, 3.06.01, De Meulder (BR-

Pl. 2

152638,57).

Opmerkingen: het aantal soorten van *Mycosphaerella* wordt geschat op meer dan 500 (Dictionary of Fungi, 9th ed. 2001, editors P.M. Kirk, P.F. Cannon, J.C. David and J.A. Stalpers); het is een vrij moeilijk geslacht onder de Pyrenomyceten. Zie ook "Opmerkingen" bij *M. allicina*. De gevonden soort is waarschijnlijk nieuw voor België.

15. *Pleospora herbarum* (Pers.) Rabenh.

(Plaat 1, figuur 4)

Pseudothecia: tot 0,5 mm diameter, subglobuleus tot ingedrukt, zwart glad, verzonken in het substraat behoudens de korte papil.

Asci: 120-175 x 25-40 μm , cilindrisch-knotsvormig, met korte steel, aan de bovenkant breed afgerond, dikwandig; onregelmatig 2-rijige sporen.

Sporen: 24-40 (-54) x 10-17 μm , elliptisch, met breed afgeronde einden, bovenste helft iets breder, met 7 ingesnoerde dwarssepten; ieder segment verder onderverdeeld door 1 of 2 overlangse septen, met gelatineuze schede van ca 2 μm dik, geelachtig bruin.

Onderzocht materiaal: op dode stengels van Liesgras (*Glyceria maxima*), Rumst "Oude Nete-arm", IFBL D4.17.23, 30-03-2001, De Meulder (BR-152677,96).

Opmerkingen: *Pleospora herbarum* is een vrij algemeen voorkomende en kosmopolitische soort op allerlei kruidige en grasachtige stengels. De vrij grote sporen met 7 dwarssepten en 1 of 2 overlangse septen zijn kenmerkend voor deze soort.

16. *Pleospora scrophulariae* (Desm.) Höhn.

Syn.: *Pleospora infectoria* Fuckel, *Lewia scrophulariae* (Desm.) M.E. Barr & E.G. Simmons (Plaat 2, fig.1)

Pseudothecia: 0,2-0,3 mm, zwart, verzonken in het substraat, verspreid.

Asci: 66-123 x 9,5-15 μm , cilindrisch-knotsvormig, kort gesteeld, 8, 1-2 rijige sporen.

Sporen: 18-21 (-25) x 6-8 (-9,5) μm spoelvormig tot knotsvormig, recht tot iets gebogen, met 5 dwarssepten en 1 (-2) overlangse septen die niet door de eindcellen gaan, lichtjes ingesnoerd aan de

septen.

Onderzocht materiaal: op dode stengels van Kropaar (*Dactylis glomerata*), Wilrijk "Klaverbladdreef", IFBL C4.45.24, 18-04-2001, De Meulder (BR-052685,07).

Opmerkingen: opmerkelijk is dat de overlangse septen niet door de eindcellen gaan; deze soort is vrij algemeen op Kropaar en andere grassoorten.

17. *Pleospora straminis* Sacc. & Speg.

Syn.: *Massariosphaeria straminis* (Sacc. & Speg.) Crivelli (Plaat 2, figuur 2)

Pseudothecia: 0,2-0,3 mm diameter, nagenoeg rond, glad, zwart, verzonken in het substraat behalve de korte papil.

Asci: 80-110 x 18-26 μm breed knotsvormig, kort gesteeld, met 8, 2-rijige sporen

Sporen: 22-34 x 10-12 μm , elliptisch tot spoelvormig, vaak iets gebogen, afgerond aan de uiteinden, met 9-11 ingesnoerde dwarssepten en 1-2 overlangse septen, lichtbruin.

Onderzocht materiaal: op dode stengel van Gewone kropaar (*Dactylis glomerata*), Wilrijk "Groenenhoek", IFBL C4.45.42, 24-01-2003, De Meulder (BR-152725,47).

Opmerkingen: deze soort lijkt sterk op *P. rubicunda* Niessl, maar deze heeft grotere sporen tot 40 μm lang en tot 13 dwarssepten; ze wordt ook nog aangetroffen op gerstsoorten (*Hordeum*), Raaigras (*Lolium*) en Tarwe (*Triticum*) en is waarschijnlijk nieuw voor België.

18. *Pyrenophora trichostoma* (Fr.) Sacc.

huidige naam: *Pyrenophora tritici-repentis* (Died.) Drechsler (Plaat 2, figuur 3)

Pseudothecia: ca. 0,5 mm diameter, subglobuleus, gedeeltelijk verzonken in het substraat, aan de basis afgeplat, zwart, met haren rond de ostiole.

Haren: 66-95 μm , aan de top 4 μm en aan de basis 8 μm dik, dikwandig, gesepteerd, donkerbruin, aan de top iets lichter.

Asci: (97-)160-196 x 47-60 μm , dikbuikig, zittend tot kort gesteeld met opvallende dikke wand van ca. 3,5 μm en 8 overlappende, onregelmatige, 2-rijige sporen.

Sporen: 34-66 x 16-23(-26) μm , elliptisch, iets dunner in de onderste helft, 3 dwarssepten en 1 overlangse door 1 of de 2 middenste cellen, ingesnoerd aan de septen, met gelatineuze schede tot 5,7 μm dik, geelbruin tot bleek, inhoud met druppels.

<- Plaat 2. fig. 1. *Pleospora scrophulariae*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. fig. 2. *Pleospora straminii*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. fig. 3. *Pyrenophora trichostoma*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen, D: haar.

Onderzocht materiaal: op dode stengels van Kroppaar (*Dactylis glomerata*), Terhagen "Opgespoten kleiput", IFBL D4.16.14, 26-03-2001, De Meulder (BR-152631,50).

Opmerkingen: het geslacht *Pyrenophora* wordt, ter onderscheiding van *Pleospora*, gekenmerkt door het voorkomen van bruine haren op de ascocarpen, en de opmerkelijke dikwandige asci.

Literatuur

DE MEULDER H. (2006) - Paddestoelen op grassen (deel 1). *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **2006**: 2-8

DENNIS R.W.G. (1981) - British Ascomycetes. Revised edition. J. Cramer. Vaduz.

ELLIS B. M. & ELLIS J. P. (1985) - Microfungi on Land Plants. Croom Helm. London, Sidney, 818 pp.

ERIKSSON O. (1967) - On graminicolous pyrenomyces from Fennoscandia. I-III. *Arkiv för Botanik, Ser.* **26**: 339-466.

HUISMAN M. (2001) - *Pyrenophora trichostoma* (Fr.) Fuckel. *Coolia* **44**: 215.

MUNK A. (1957) - Danish Pyrenomyces. A preliminary Flora. *Dansk Bot. Arkiv* **17(1)**: 13-491. Copenhagen.

VANDEVEN E., red. (1996) - Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen. 4de editie. K.A.M.K. Antwerpen.

WEBSTER J. & LUCAS M.T. (1959) - Observations on British species on *Pleospora* I. *Trans. Brit. Mycol. Soc.* **42(3)**: 332-342.

WEBSTER J. & LUCAS M.T. (1961) - Observations on British species on *Pleospora* II. *Trans. Brit. Mycol. Soc.* **44(3)**: 417-436.

Etentje ter afsluiting van 60 jaar K.A.M.K.

Wat is een jubileum zonder een gezellig etentje? Inderdaad, noteer alvast in je agenda. Op zaterdag 25 november 2006 vanaf 19:30 u. stelt het kookteam van Brasserie "De Koolpot" te Ekeren uitsluitend zijn restaurantruimte open voor alle leden en sympathisanten van K.A.M.K van de afgelopen 60 jaar. Een uniek moment om rustig de

mycologische banden te verstevigen tussen fijne en decoratieve gerechten. Alles willen wij nu nog niet verklappen. Kijk mee uit naar AMK-Mededelingen van 15 september 2006. Het inschrijvingsformulier, menu en nuttige info zullen je dan aangeboden worden.

Nieuwtjes uit de bibliotheek

Er gebeurt veel tijdens een kwartaal. De bib is nog maar eens gegroeid, beginnend met het laatste Ankona-Jaarboek, 2004-2005 (Nim 019g). Heel wat monografiën voor specifieke genera zijn aangekomen: de reeks Fungi Europei is vervolledigd met "Polyporaceae sl." van Bernicchia (Atl 013/10); van de auteur Galli zijn aangekomen "Le Amanite" (Mag 053), "I Boleti" (Mag 054) en "Gli Agarici" (Mag 055), van Sarasini "Gasteromiceti Epigei" (Mga 008) en van Sarnari deel 2 van "Monografia illustrata del Genere Russula in Europa" (Mag 042b). De reeks van het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer is ook vervolledigd met Monitoringrapport Wijnendaalwoud (Toe 036g), Monitoringrapport Meerdaalwoud-Everzwijnbad (Toe 036h), Basisrapport Everzwijnbad (Toe 036i), Mycologisch Rapport Monitoring & Inventarisatie (Toe 036j) en Monitoringprogramma

Integrale Bosreservaten (Toe 036k). Dank aan Ruben Walleyen voor deze schenkingen. De "Atlas van de Flora van Vlaanderen en het Brussels Gewest" van het Instituut Natuur & Bosonderzoek (Nim 033) is zeker niet het kleinste boek uit de bib. De Kring werd een tijd geleden gecontacteerd om mee te werken aan een werk over Veiligheid en Preventie van AEC. Johan Paulussen heeft hiervoor foto's geleverd die te vinden zijn bij het hoofdstuk paddenstoelen in "Sécurité & Prévention" (Nim 032).

Buiten dat alles zijn er nog enkele werken op komst, maar dat vertel ik u de volgende keer.

Tot zwams,
Pascale Holemans

Inocybe posterula (Britzelm.) Sacc. Een vergelende vezelkop.

Jos Volders
Weverstraat 9, 2440 Geel

Samenvatting.

Tijdens een excursie in het Bois de Frasnes te Couvin (28/08/2005, IFBL: J4.27.44), werd een aantal vezelkoppen verzameld die oppervlakkig wel enige gelijkenis vertoonden met *I. geophylla*, maar met duidelijk kleinere sporen en met een merkwaardige chroomgele verkleuring van de steelbasis bij beschadiging. Enkele maanden later werd dezelfde soort opnieuw gevonden in de Nietelbroeken te Diepenbeek (2/10/2005, IFBL: E6.17.43) en ook hier werd na beschadiging een duidelijke geelverkleuring van de steelvoet vastgesteld. Deze vondsten konden niet worden uitgesleuteld via dit toch opvallende macroscopische kenmerk, omdat het nergens in de diverse sleutels werd aangehaald. Uiteindelijk werd de vondst *Inocybe posterula* genoemd, al was het niet duidelijk of de naam *Inocybe xanthodisca* hier niet beter op zijn plaats was!

Summary

During a foray in "Bois de Fransnes" Couvin, (28/08/2005, IFBL: J4.27.44) several *Inocybe*'s were collected that reminded me of *Inocybe geophylla*, but with distinctly smaller spores and a peculiar chrome yellow discoloring at the base of the stipe after bruising. A few months later, the same species was found in the "Nietelbroeken at Diepenbeek (2/10/2005, IFBL: E6.17.43) and here again the stipe took the same tinge after bruising. Surprisingly these collections couldn't be keyed out based on that distinguishing character, because it was never used in the available keys to *Inocybe*. Finely both collections were named *I. posterula*, but the differences with *I. xanthodisca* were not clear.

Inleiding

De laatste paar jaren liep het niet echt storm tijdens onze werkweken in Heer sur Meuse, vanwege de overwegend droge, warme septembermaanden viel er eerder weinig te vinden. Het werd doorgaans een zoeken naar wat vochtiger plaatsen zoals rivieroevers en greppels, om toch maar enig materiaal te vinden. Wetende hoe rijk dit gebied aan paddenstoelen wel kan zijn, werd met enkelen de afspraak gemaakt om zeker eens een dagje terug te keren na een periode van wat meer regenval. Augustus 2005 was vochtig, het hield bij wijze van spreken niet op met regenen en praktisch heel Vlaanderen stond vol met allerlei soorten kleine en grote paddenstoelen. De gelegenheid bij uitstek dus en na enkele telefoontjes

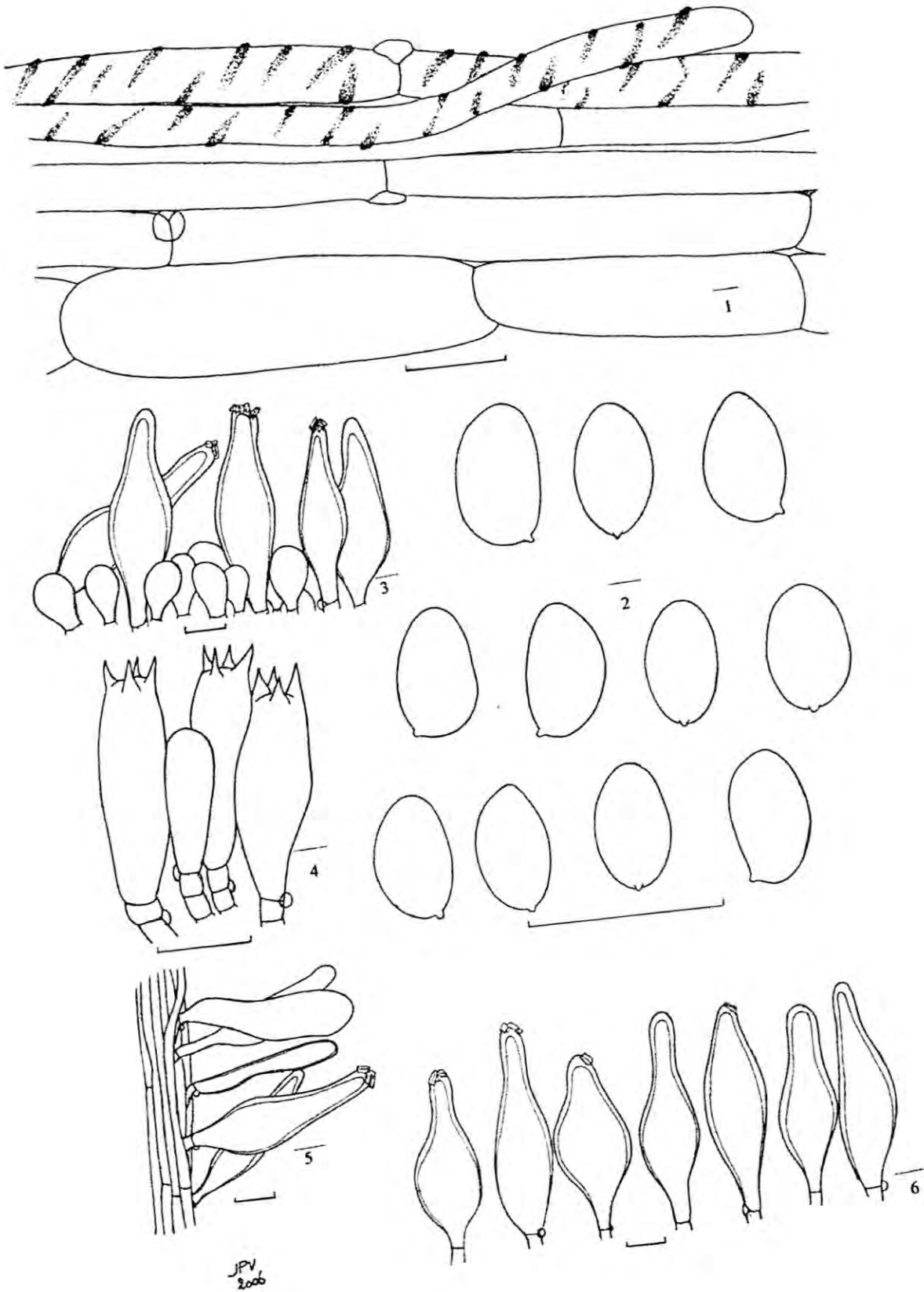
werd de afspraak gemaakt om op 28 augustus richting "Heer" te rijden.

Onze eerste stopplaats werd het "Bois de Frasnes" te Couvin (IFBL: J4.27.44), een oud sparrenbos op kalkrijke, vochtige, met een dikke laag mos bedekte bodem. En ook hier aan fungi geen gebrek, soorten zoals *Cortinarius causticus* Fr. (Berijpte galgordijnzwam), *Russula viscida* Kudrna (Plompe russula) en *Lactarius volemus* (Fr.: Fr.) Fr. (Vissige melkzwam) bleken zeer talrijk vertegenwoordigd. In de overgang van het sparrenbos naar het aangrenzende loofbos waren *Ramaria fennica* (P. Karst) Rick. var. *fumigata*, *Russula romellii* Maire (Geelplaat regenboogrussula), *Inocybe splendens* R. Heim (Aarddrager) en *Lepiota kuehneriana* Locq. vrij algemeen. In het betrokken sparrenbos, werd op een bepaald ogenblik onze aandacht getrokken door een groot aantal witachtige vezelkoppen, die oppervlakkig wel wat deden denken aan *Inocybe geophylla* (Fr.: Fr.) P. Kumm. (Satijnvezelkop). De standplaats, het gelige hoedcentrum en het eerder matte uitzicht deden mij echter sterk twifelen aan voorgenoemde soort en nadat Johan Paulussen de vondst op de gevoelige plaat had gezet, werden een aantal exemplaren geoogst en mee naar huis genomen voor nader onderzoek.

Bespreking

De determinatie liep niet echt van een leien dakje, even kwam ik uit op *Inocybe posterula*, maar de afbeelding van deze soort in het werk van Stangl (1989) bleek helemaal niet te kloppen zodat deze piste verlaten werd. Omdat het determineren met de mij ter beschikking staande literatuur niet erg vlot verliep, werd na enige tijd besloten om de vondst voorlopig maar weg te bergen als *Inocybe spec.* Tijdens het daaropvolgend macroscopisch beschrijven van deze collectie, viel het mij op dat de steelvoet van deze paddenstoelen, na beschadiging, duidelijk chroomgeel verkleurde. Deze verkleuring gebeurde niet bij elk exemplaar even snel, maar meestal was de gele tint na een klein uurtje duidelijk te merken. Doorgesneden exemplaren vertoonden tevens een groengelige tint in het vlees van de steelbasis. Met dit, mijn inziens relevant kenmerk,

<— Plaat 3: *Inocybe posterula* (Britz.) Sacc. fig 1. Hoedhuid x 2000, fig 2. Sporen x 3000, fig 3. Cheilocystiden x 800, fig 4. Basidiën x 2000, fig 5. Caulocystiden x 800, fig 6. Pleurocystiden x 800

trachtte ik de soort opnieuw uit te sleutelen, maar omdat deze eigenschap nergens in de diverse sleutels werd aangehaald, moest ik na enige tijd het materiaal toch onder de naam "*Inocybe spec.*" in mijn herbarium wegbergen (VJ05058).

Enkele maanden later op 2 oktober 2005 tijdens één van onze cortinariusexcursies die doorging in de Nietelbroeken te Diepenbeek (IFBL: E6.17.43), vond ik dezelfde vezelkop opnieuw (VJ05070). Onmiskenbaar, ditmaal echter maar één exemplaar en onder loofhout, maar wel in de onmiddellijke nabijheid van enkele forse sparrenbomen. Al tijdens het verzamelen wist ik, dat deze soort dezelfde was als deze enkele maanden voordien gevonden in Frasnès. En ook hier verkleurde de steelvoet na beschadiging in vrij korte tijd chroomgeel. Twee vondsten, gedaan in een relatief korte periode, het zette mij opnieuw aan tot sleutelen. Ik moest iets over het hoofd hebben gezien, ik had mij misschien gefixeerd op de verkeerde kenmerken of misschien zelfs over een aantal dingen heen gelezen. Uren later, nadat ik o.a. via het werk van Th. Kuyper (1986) en Stangl weer even had stilgestaan bij *Inocybe posterula* en deze opnieuw na het bekijken van de tekening van Stangl had verworpen, dacht ik dat *Inocybe xantholeuca* Kuyper eventueel in aanmerking zou kunnen komen. Microscopisch klopte één en ander, maar toch had ik mijn twijfels. Deze witachtige, onder coniferen groeiende soort, door Thom Kuyper beschreven uit Zwitserland, week macroscopisch nogal af onder meer vanwege geelachtige plaatjes. Om toch enige zekerheid te hebben contacteerde ik Thom Kuyper, met de vraag of ik hem wat van het materiaal, de beschrijving en de foto's mocht toezenden om dit alles te vergelijken met zijn *Inocybe xantholeuca*. Enkele dagen later liet Thom mij weten dat het opgestuurde materiaal zeker niet tot *Inocybe xantholeuca* behoorde en dat hij mij op de hoogte zou houden indien verder onderzoek van zijnentwege opheldering bracht. Hij liet mij eveneens weten dat hij zich in een zeer drukke periode bevond en dat een volgende antwoord wel even op zich kon laten wachten.

De jaarlijkse mycologendag op 25 maart in de UA te Antwerpen kon misschien nog opheldering brengen, immers hier kon ik in een kort betoog aan tientallen mycologen mijn vondst voorstellen en één van hen had misschien wel het goede antwoord. Toen men ook hier het antwoord schuldig bleef, raadde Ruben Walleyne mij aan om de soort eens op het "internet" te zetten om zo wereldwijd de bekende mycologen te raadplegen. Enkele dagen later, kreeg ik bericht van Jukka Vauras vanuit het verre Finland, die mij liet weten in de betreffende foto's *Inocybe xanthodisca*

Kühner te herkennen. Deze soort is volgens de diverse literatuur, synoniem van *I. posterula*, de soort die ik aanvankelijk had verworpen vanwege de slechte macroscopische gelijkenis met de afbeelding van Stangl. Dus opnieuw maar wat gesleuteld, ditmaal ook met een werk van Marcel Bon (1991 ined.), waar ik intussen de hand had kunnen op leggen. Hier kwam ik met de kenmerken van mijn vondsten vrij gemakkelijk naar *Inocybe geophylla* var. *lutescens* Gillet of naar *Inocybe xanthodisca*, afhankelijk aan welke kenmerken het meeste belang werd gehecht! *Inocybe posterula* kon hier enkel worden uitgesleuteld, indien werd gekozen voor een niet zo gladde, maar eerder viltige hoedhuid en in de beschrijving van deze soort wordt dan weer die eenkleurige hoed aangehaald, cf. Stangl. Nu had ik plots enkele mogelijkheden en een nota geplaatst bij *I. xanthodisca* verwees naar nog een andere mogelijkheid, want hier werd *Inocybe posterula* ss. Lange aangehaald, een soort met wat kleinere sporen, die spijtig genoeg verder in de sleutels nergens terug te vinden is. Om het geheel nog wat verwarrender te maken, wordt er in de bijgevoegde beschrijving van *I. geophylla* var. *lutescens* en *I. xanthodisca* geen melding gemaakt over een eventuele geelverkleuring, bij de uniform gekleurde en door mij eerder verworpen *I. posterula* wordt dit kenmerk nu wel aangehaald!

Na het herlezen van de diverse beschrijvingen heb ik toch maar besloten, ondanks de afbeelding van Stangl, deze vondst *I. posterula* te noemen. Belangrijk hierbij waren ondermeer de nota van Thom Kuyper, die vermeldde dat *I. posterula* dikwijls een sterke gelijkenis vertoont met *Inocybe geophylla*, en de verwijzing van M. Bon naar het vergelen van het vlees. Dus toch *Inocybe posterula*, ik was er zo dicht bij geweest!

Of al de verder aangehaalde soorten in synoniem mogen worden gezet met *I. posterula* is voor mij niet duidelijk, misschien zijn het inderdaad allemaal vormen van één enkele soort? Een vraag die pas kan worden opgelost na het onderzoek van meer materiaal.

***Inocybe posterula* (Britz.) Sacc.**

= *Inocybe xanthodisca* Kühner

= *Inocybe geophylla* var. *lutescens* Gillet

Beschrijving

Macroscopisch (foto 8+9)

Hoed: diameter 12-31 mm; jong, halfbolvormig, later breed kegelvormig met lage, ronde umbo; centrum

geelachtig tot bleek geelbruin, rand wit tot grijsachtig wit; centrum glad, bij oudere exemplaren glad tot zeer zwak schubbig, rand vezelig tot zwak gespleten vezelig; met wit velum aan de hoedrand bij jonge exemplaren, echter vlug verdwijnend.

Lamellen: jong iets beigeachtig, later meer bleekbruin tot zwak olijfbruin; smal met bochtje aangehecht; weinig bogig, het breedste in het midden; lamelrand wit en gewimperd.

Steel: 28-58 x 1,5-5 mm; cilindrisch, tot zwak naar de basis verbredend; voet knotsvormig verdikt tot 4-8 mm; wit, \pm tot 1/6 van de steellengte met cystiden bezet, lager met witte longitudinale vezels, bij aanraken wat bruinig verkleurend; knol geelachtig, tot bijna chroomgeel (**foto 2**) verkleurend enige tijd na beschadigen, na langere tijd terug witachtig.

Geur: zwak spermatisch, tot iets zurig.

Smaak: zacht, iets nootachtig

Vlees: wit, onder het umbo iets gelig, in de steelbasis na enige tijd duidelijk geelgroen verkleurend.

Microscopisch (plaat 3)

Sporen: (fig. 2) afmetingen 6,6-8,6 x 4,5-5,6 μm , gemiddeld 7,7 x 4,9 μm , $Q = 1,3-1,8$, gemiddeld $Q^{50} = 1,55$; amygdalyform in zijaanzicht, ovoid tot ellipsoïd in vooraanzicht; bruin tot zwak roodbruin in NH_3 -oplossing, dikwijls met apicale papil (callus).

Basidiën: (fig. 4) 4-sporig; kort knotsvormig; afmetingen 18-24 x 7-8 μm ; met korrelige tot druppelvormige inhoud; sterigmen kort, breed doornvormig, lengte tot 3 μm ; gespen aan de septen.

Cheilocystiden: (fig. 3) lamelrand steriel, volledig bezet met utriforme, clavate tot bijna lageniforme cystiden, dunwandig, wand tot $\pm 1 \mu\text{m}$, bij sommige exemplaren enkel aan de top wat dikwandiger tot 1,5 μm ; afmetingen 27-70 x 11-25 μm ; kristallen aan de top frequent aanwezig; vergezeld van grote aantallen kleine, dunwandige, knotsvormige paracystiden, afmetingen 15-32 x 8-14 μm .

Pleurocystiden: (fig. 6) talrijk aanwezig, vorm als cheilocystiden, afmetingen 42-65 x 12-24 μm , eerder dunwandig, tot 1,5 μm .

Caulocystiden: (fig. 5) enkel helemaal bovenaan de top, lager met talrijke dunwandige cystidenachtige elementen en met slanke smalle cystidioïde hyfenuiteinden; afmetingen 35-100 x 10-22 μm .

Trama: opgebouwd uit vrijwel gladde, dikwijls grillig gevormde hyfen, diameter 6-16 μm .

Hoedhuid: (fig. 1) hyfen vrijwel glad, diameter 5-11 μm , daaronder met wat meer inflate gladde hyfen, diameter tot $\pm 30 \mu\text{m}$.

Velum: Enkel aanwezig bij zeer jonge

vruchtlichamen tussen de hoedrand en de steel.

Besluit

Blijkbaar werd in het verleden door de diverse auteurs, weinig aandacht geschonken aan het vergelen van de steelbasis bij deze soort, zelfs in de originele beschrijvingen is hiervan niets terug te vinden. De eigenschap wordt dus ook nergens als sleutelkenmerk gebruikt, alhoewel het een zekere determinatie zou bespoedigen. Dat deze geelverkleuring niet occasioneel is, bewijst de vondst uit Nietelbroeken, die al vlug eenzelfde reactie vertoonde als het materiaal uit Frasnès. Een zoektocht op het internet, na het inbrengen van de naam "*Inocybe xanthodisca*", leverde enkele goed gelijkende plaatjes op en bij sommige hiervan bleek een geelverkleuring op de steel zichtbaar. Bij het ingeven van de naam "*Inocybe posterula*" is het aantal foto's beduidend minder, maar diegene die men te zien krijgt tonen een eerder eenkleurige hoed. Indien de soort een Nederlandse naam dient te hebben, zou volgens mij de naam "Vergelende vezelkop" niet misstaan.

Dankwoord

Graag mijn dank aan Johan Paulussen voor het gebruik van zijn foto's en aan Jukka Vauras voor het vlugge antwoord via het internet, aan Thom Kuyper voor het nazicht van het materiaal en aan Ruben Walleyen voor de vele nuttige suggesties.

Literatuur

- BON, M. (1991) - Clé des espèces du genre *Inocybe*, Ined.
- GILLET, C. (1876) - *Inocybe geophylla* var. *lutescens*, Hyménomycètes: 520.
- HORÁK, E. (2005) - Röhrlin und Blätterpilze in Europa, Elsevier Spectr. Akadem. Verlag.
- KÜHNER, R. (1955) - *Inocybe xanthodisca*, Nat. Oyonnax 9 (Suppl.) 7.
- KUYPER, TH. W. (1986) - A revision of the genus *Inocybe* in Europe 1. Subgenus *Inosperma* and the smooth-spored species of the subgenus *Inocybe*. Persoonia Suppl. 3: 99-101.
- MOSER, M. (1983) - Kleine Kryptogamenflora. Band II/2.
- SACCARDO, P. A. (1887) - *Inocybe posterula* Britz, Sylloge Fungorum V: 778
- STANGL, J. (1989) - Die Gattung *Inocybe* in Bayern. Hopper. Denkschriften der Regensburgischer Gesellschaft.

Verspreiding en ecologie in Vlaanderen van enkele houtzwammen met voorkeur voor Beuk (2de reeks)

Ruben Walley

Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Caverstraat 4, 8500 Geraardsbergen

Summary

The distribution and ecology in Flanders of 6 lignicolous fungi, mainly found on *Fagus* are discussed. All species are uncommon to rare, but the last years they were recorded more frequently than before 1980. This observation is explained by an increased taxonomical interest and mapping intensity, an altered forestry management allowing more dead wood and natural "invasions". The latter is illustrated by the recent arrival in the area of *Marasmius alliaceus*, a phenomena already observed in northern Belgium for e.g. *Mycena crocata*.

Inleiding

In een vorige bijdrage werden de verspreiding en ecologie besproken van zes soorten houtzwammen die in Vlaanderen vooral op Beuk voorkomen (Walley 2004). In deze bijdrage wordt hetzelfde gedaan voor een tweede reeks van zes soorten. De verspreidingsgegevens zijn afkomstig van Funbel (incl. persoonlijke waarnemingen, atlasgegevens Limburg), de herbaria GENT & BR (toegevoegd aan Funbel), notities van Imler (BR, toegevoegd aan Funbel), oude literatuur (De Wildeman & Durand 1898, Vanderhaeghen 1898) en de atlasgegevens van de Leuvense regio (Steeleman et al., in voorber.).

1. *Inonotus cuticularis* (Bull.: Fr.) P. Karst.

syn.: *Polyporus cuticularis*, *Xanthochrous cuticularis* (foto 1).

De Dunne weerschijnzwam is een tot 25 cm grote console-vormende polypoor met een viltige bovenzijde waarin zich microscopisch zeer karakteristieke, vertakte, hellebaardachtige, dikwandige haren bevinden. De vruchtlichamen groeien vaak dakpansgewijs boven elkaar, en hebben in jonge toestand warme geelbruine en roodbruine kleuren. De soort groeit als zwakteparasiet (witrotter) in het kernhout van levende loofbomen, in het bijzonder Beuk. Alle recente Vlaamse waarnemingen vermelden Beuk, enkel in de zeer oude literatuur wordt ook fruitboom als substraat opgegeven. Meestal fructificeert ze in wonden en holten, soms zelfs hoog in de boom. De soort kan gedurende vele jaren standhouden op eenzelfde stam, en ook nog enkele jaren voortleven als de boom afsterft of wordt omgezaagd. In het laatste geval ziet men hem centraal op het zaagvlak verschijnen. De groeiplaatsen betreffen gewoonlijk oudere bomen (> 100 jaar), en liggen vaak in lanen en parken of parkbossen, soms in bosdreven, zelden in bossen. Dit

laatste zou te maken kunnen hebben met een concurrentieel voordeel van enkele hartrotters in open milieus t.o.v. de andere, vaak algemenere houtrotters. De fructificatieperiode is augustus-november, maar sporen van oude vruchtlichamen zijn soms tot één jaar later waarneembaar. Uit persoonlijke ervaring met enkele vaak bezochte groeiplaatsen, lijkt het of de soort vaak een jaartje overslaat om vruchtlichamen te vormen.

Inonotus cuticularis is een oude bekende in Vlaanderen. In de 19de eeuw wordt ze reeds op diverse plaatsen waargenomen, de oudste meldingen vinden we bij Kickx (1846, geciteerd in Vanderhaeghen 1898). Beeli beschrijft uit Tervuren in 1932 een taxonomische betekenisloze variëteit van de soort (Walley et al. 2005) en Imler noteerde ze regelmatig sinds 1932. De Gentse professor-mycoloog Van Bambeke die tussen 1890-1910 in de streek van Gent een polyporenverzameling aanlegde, heeft ze dan weer niet verzameld. Sinds 1980 is ze waargenomen in 33 kwartierhokken (28 uurhokken, kaart 1), verspreid over Vlaanderen met uitzondering van het Maritiem district. Opmerkelijk is het ontbreken van recente waarnemingen in het Zoniënwoud!

In Nederland staat de Dunne weerschijnzwam op de Rode Lijst bij de ernstig bedreigde soorten en zou ze sinds de jaren '70 sterk zijn afgenomen. Uit de beschikbare gegevens blijkt dat ze momenteel plaatselijk matig algemeen en elders (vrij) zeldzaam is, maar valt niet direct een sterke afname op, zeker als men in rekening brengt dat ook in het verleden de waarnemingen onregelmatig verspreid zijn in de tijd en over de regio's. Ze geldt wel als een indicator voor rijke groeiplaatsen van houtzwammen op Beuk, maar is bv. in de Vlaamse bosreservaten met veel dood beukenhout nog niet waargenomen (Walley & Veerkamp 2005).

2. *Inonotus nodulosus* (Fr.) P. Karst. (foto 2)

De Beukenweerschijnzwam is een polypoor die enkele cm grote, meestal groepsgewijs vergroeide vruchtlichamen vormt met kleine hoedjes, maar soms ook uitsluitend knobbelig-resupinaat gevormd is. Ze lijkt vrij goed op *Inonotus radiatus*, die hoofdzakelijk op Els en Hazelaar groeit, en *Inonotus hastifer*, ook een beukenliefhebber, die meer resupinaat groeit op rechtopstaand hout en niet

bekend is uit Vlaanderen. Microscopische controle kan nodig zijn om deze soorten te onderscheiden.

Inonotus nodulosus groeit bijna uitsluitend op Beuk, ook op levende bomen en wordt vooral waargenomen op weinig verteerde dode takken. In de Hoge Venen zag ik ze een paar keer in grote aantallen op kruinen van jonge boomlijken, maar in onze regio's is dit zelden het geval. Bij één gecontroleerde waarneming groeide ze op Berk. Fructificatieperiode: (aug-)sept.-nov., één waarneming in mei.

De soort werd bij ons pas voor het eerst verzameld in 1969 door Paul Heinemann bij het Rood Klooster in het Brusselse Zoniënwoud. Mogelijk werd ze voordien miskend.

Momenteel is ze bekend uit minstens 18 kwartierhokken (16 uurhokken, kaart 2). Het verspreidingsgebied beperkt zich tot Brabant, Antwerpen en Limburg, op 2 waarnemingen in de Gentse regio na. Het Zoniënwoud vormt een belangrijke kern, maar het aantal waarnemingen is wel niet groot. Tijdens enkele grondige inventarisaties van sites met veel dood beukenhout in Vlaanderen werd ze enkel in Zoniën en het Jongenbos gevonden, terwijl ze in Nederlandse bosreservaten meestal wel werd waargenomen (Walley & Veerkamp 2005).

Deze in Vlaanderen vrij zeldzame soort wordt opgegeven als kenmerkend voor sites met een rijke beukenhoutzwammenflora (Walley & Verbeken 2005). Op de Nederlandse Rode lijst is ze opgenomen als Kwetsbaar.

3. *Marasmius alliaceus* (Jacq.: Fr.) Fr. (foto 3)

De Grote knoflooktaailing is door de lange zwarte steel en de sterke knoflookgeur een onmiskenbare houtbewonende plaatjeszwam. Ze groeit uitsluitend op dood beukenhout, meestal op kleinere tot middelgrote takken van gemiddelde verteringsklasse, in de regel op zwaardere leembodems. Volgens de Vlaamse waarnemingen fructificeert ze in oktober, maar wellicht kan ze ook tijdens de andere herfstmaanden worden gevonden. De groeiplaatsen in het Zoniënwoud waren gelegen langs met kalkrijke dolomietgrind verrijkte wegen. *Marasmius alliaceus* wordt wel vaker met kalkrijke biotopen geassocieerd, maar in Wallonië groeit ze ook in bossen op zeer zure bodems, weliswaar met een stenige ondergrond. Mogelijk is het mineralengehalte van de bodem belangrijker dan de pH.

Voor Vlaanderen meldt Pâque (1886, geciteerd in De Wildeman & Durand 1898) ze al in de 19de eeuw uit het Heverleebos maar daarna wordt ze meer dan 100 jaar lang niet signaleerd. Gezien er voldoende geschikte groeiplaatsen voor deze opvallende soort aanwezig waren, zoals bv. in het Zoniënwoud,

achten we het onwaarschijnlijk dat ze al die tijd over het hoofd is gezien. In zoverre zelfs, dat misschien ook de waarneming van Pâque kan in twijfel getrokken worden (verwarring met andere, naar knoflook ruikende taailingen?). In 1992 volgt een ongedocumenteerde opgave afkomstig van een KAMK-excursie te Kaulille in Limburg (C7.22.32, 17/10/1992). Gezien niemand zich deze waarneming herinnert, is ze wegens te twijfelachtig geschrapt uit de atlas van Limburg (Lenaerts 2004). Pas in 1998 wordt ze met zekerheid waargenomen door Jean Lachapelle & Paul Van der Veken in het Zoniënwoud. Later volgen nog waarnemingen in Mollendaalbos (2001, gegevens ZWAM), Zoniën (Walley 2005), Aalter (2004, Hooggoed, NP Paddestoelenwerkgroep Meetjesland) en Pepingen (2005, Ter Rijst, pers. waarn.). *Marasmius alliaceus* is een soort die sinds decennia wel regelmatig wordt waargenomen in de beukenbossen van de Waalse kalkstreek. Nu is ze dus opgerukt tot in 5 kwartierhokken (5 uurhokken, kaart 3) in Noord-België, hoofdzakelijk in het Brabants district. In landen als Denemarken of Tsjechië is de Grote knoflooktaailing een banale soort van beukenbossen. De uitbreiding van de soort in Vlaanderen vertoont overeenkomsten met deze die vastgesteld is bij *Mycena crocata* (Walley 2004), zij het veel langzamer en minder opvallend.

Door het klein aantal vindplaatsen valt de soort in de frequentieklasse zeldzaam, maar schijnbaar breidt de soort zich om nog onduidelijke redenen uit (natuurlijke uitbreiding en/of deels door groter aanbod dood hout?).

4. *Nemania chestersii* (J.D. Rogers & Whalley) Pouzar

syn.: *Hypoxyton chestersii* J.D. Rogers & Whalley

De Streepsporige korstkogelzwam lijkt in het veld op de Grijszame korstkogelzwam en op de al even onopvallende andere verwante kogelzwammen die tegenwoordig geklasseerd worden in het geslacht *Nemania* (ascocarpen zonder gekleurde pigmenten zoals bij *Hypoxyton* s.str.). Kenmerkend voor de soort is misschien dat de peritheciën in het stroma vaak niet erg opvallen en het oppervlak onregelmatiger en vormelozer lijkt dan bij andere *Nemania*-soorten. In de microscoop is *Nemania chestersii* onmiskenbaar door de duidelijk gestreepte, 13-17 μm lange sporen. Ze groeit op groot (10 cm diam. en meer) vrij tot sterk rot hout. Bijna alle waarnemingen geschieden op Beuk, in Zoniën werd ze ook gevonden op Eik, in Coolhembos (Puurs) op Populier. Dit stemt overeen met Lassøe et al. (2000), die ook nog Es (tevens substraat van de typevondst) vermelden, maar volgens Fournier noot 1 & Magni is de soort helemaal

niet substraatspecifiek. Fructificatieperiode: het hele jaar door rijp aan te treffen, maar vaker in langere vochtige periodes.

Nemania chestersii werd pas in 1978 beschreven en ontbreekt nog in de studie van de Xylariaceae van Vlaanderen van Laureys & Van der Gucht (1997). In Denemarken kreeg ze heel wat aandacht tijdens de studies van houtzwammen op beuk (Heilmann-Clausen & Christensen 2000), wat via het Europese Natman-project leidde tot de ontdekking van deze soort in Vlaanderen, Wallonië en Nederland. Door gericht zoeken is ze nu al bekend van 18 kwartierhokken (16 uurhokken, kaart 4).

De soort is vrij zeldzaam, maar vermoedelijk algemener dan hier wordt aangegeven, omdat deze groep niet vaak bestudeerd wordt (voorlopig enkel door mezelf gevonden). Mogelijk is ze wel uitgebreid omdat nu meer grote stammen in bossen en natuurgebieden op natuurlijke wijze kunnen weggroten.

5. *Oxyporus latemarginatus* (E.J.Durand & Mont.) Donk (foto 4)

De Breedgerande poria is een vuilwitte polypoor die knobbelige, iet of wat hoedjesvormende tot volledig korstvormige vruchtlichamen maakt die soms meerdere m² groot kunnen worden of een stronk kunnen overgroeien. De poriën zijn vrij groot, onregelmatig tot zelfs tandachtig (foto in Walley 2005). Ze groeit vooral op groot, weinig tot matig verteerd dood loofhout zoals stronken, staande en liggende stammen. Voor 7 locaties is Beuk opgegeven als substraat, in 2 hokken Eik, in de andere gevallen onbekend loofhout of ontbreken details. Op één vondst in mei na, gebeurden alle waarnemingen in september of oktober.

De eerste vondst van deze houtzwam dateert van 1983, in kasteelpark Rijsbrugge te Sint-Denijs-Westrem. De vondst werd gedetermineerd door wijlen Herman Mervielde, die ze later op nog verscheidene andere Oost-Vlaamse locaties aantreft. Pas sinds het einde van de jaren negentig volgen de eerste vondsten in Antwerpen, Brabant en Limburg. Momenteel is ze aangetroffen in 13 kwartierhokken (13 uurhokken, kaart 5 noot 2). De kennis van polyporen in het verleden is niet onverdeeld goed te noemen. Het is goed mogelijk dat de soort hier reeds vroeger, zij het zeldzaam, voorkwam maar over het hoofd is gezien. Ze ontbreekt bv. wel in de polyporenverzameling van Van Bambeke (cf. hoger).

Mogelijk is ze wel uitgebreid door het groter aanbod aan groot dood hout. In Wallonië is ze ook nauwelijks bekend, de lokale specialist Pirlot (pers. meded.) kent slechts één waarneming.

6. *Pluteus chrysophaeus* (Schröd.: Fr.) P. Kumm.

syn.: *Pluteus luteovirens* Rea, *P. leoninus* ss. Kühner & Romagn.

De Gele aderhertenzwam behoort de groep van kleine en middelgrote hertenzwammen met een cellulieuze hoedstructuur (een enkelvoudige toplaag van knots- of peervormige cellen) waartoe ook *Pluteus phlebophorus* behoort. Van deze verschilt hij vooral door de gele tot geelgroene hoed (zie foto KAMK-Mededelingen 2004.2.51). *Pluteus leoninus* is groter, forser, mist groene hoedtinten en heeft geen aderige hoed. Onze opvatting volgt hier de Flora Agaricina Neerlandica (Vellinga & Schreurs 1984), in landen als Frankrijk heerst soms een andere opvatting. Vóór de Nederlandse studies van hertenzwammen werd in Vlaanderen de naam *Pluteus chrysophaeus* gebruikt voor de soort die we thans *P. romellii* determineren. Ze groeit solitair of in kleine groepjes op grote takken en stammen rot loofhout (6 maal is Beuk gemeld, één maal Es) op rijke bodem. Vaak wordt ze vergezeld door andere soorten hertenzwammen. Fructificatieperiode: (juni)sept.-okt.-(nov.). Vooral warme, regenrijke zomermaanden zijn bij uitstek geschikt voor deze en veel andere hertenzwammen.

Oudere waarnemingen van de Gele aderhertenzwam dan 1989 (De Meulder, Wellemeersen) zijn ons zelfs niet bekend. Momenteel tellen we 7 kwartierhokken (6 uurhokken, kaart 6) waar de soort met zekerheid is gevonden.

Met de huidige kennis beschouwen we de soort als zeldzaam. Ze wordt ook omschreven als karakteristiek voor beukenbossen en parken met een rijke houtzwammenflora in België en Nederland (Walley & Veerkamp 2005).

Besluit

In de vorige bijdrage (Walley 2004) werd reeds vastgesteld dat diverse houtzwammen die op Beuk groeien, het goed lijken te doen. Ook van de hier besproken zes soorten, zijn er vier die pas tijdens de laatste 25 jaar aan onze mycoflora zijn toegevoegd: *Marasmius alliaceus*, *Nemania chestersii*, *Oxyporus latemarginatus* en *Pluteus chrysophaeus*. De toename

¹ www.pyrenomycetes.free.france, zeer goede website met sleutels, beschrijvingen en illustraties tot verscheidene genera van Xylariaceae.

² Het uurhok C2.37 (kaart in Walley 2005) diende gecorrigeerd te worden tot C2.38.33.

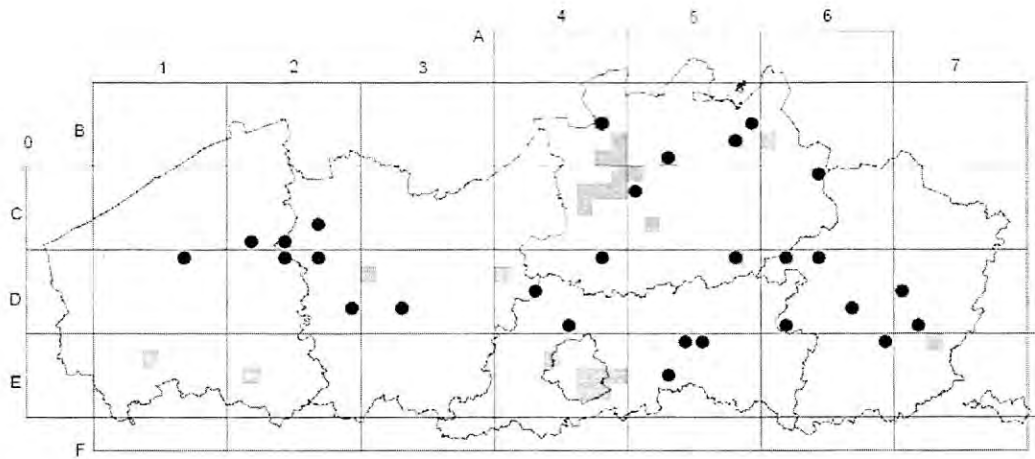

van het aantal waarnemingen in het geval van *Inonotus nodulosus*, *Nemania chestersii*, *Oxyporus latemarginatus* en *Pluteus chrysophaeus* kan men in de eerste plaats verklaren door de verbeterde taxonomische kennis en de toegenomen inventarisatiegraad. In het geval van *Marasmius alliaceus* wijst dit duidelijker op een zuidoost-noordwestwaartse uitbreiding van de soort in België. Ook de andere soorten hebben zich mogelijk daadwerkelijk uitgebreid. Bij *Inonotus cuticularis* is op het eerste gezicht geen opvallende trendwijziging vast te stellen. Voor elk van deze soorten is wel een gedetailleerde studie nodig om dit eenduidig te bewijzen, maar het algemeen toegenomen aanbod van dood hout (door oudere bosbestanden, een gewijzigd bosbeheer, de oprichting van integrale bosreservaten en natuurreservaten in de bossfeer, een tijdelijk overaanbod dood hout na enkele zware stormen en een veroudering van de bosbestanden) zijn zeker belangrijke factoren. Tegenwoordig wijst men ook in de richting van het opwarmende klimaat om de noordwaartse uitbreiding van bepaalde soorten te verklaren (bv. in het geval van *Hyphodontia flavipora* – zie Keizer 1990, en *Plicaturopsis crispa*). In dit verband verwijzen we naar een studie van Hahn & Bässler (2005a,b). Deze onderzoeken momenteel in Beieren of polyporen als indicatorsoorten kunnen gebruikt worden om klimaatwijzigingen aan te geven, omdat bepaalde soorten in dit gebied een uitgesproken voorkeur voor warmere of koudere temperatuurszones vertonen. In afwachting van meer duidelijkheid over de oorzaken van de momenteel blijkbaar gunstig evoluerende diversiteit van onze houtzwammenflora, wordt het tijd om na te gaan of er ook soorten achteruitgaan en of het beheer voor deze soorten zou moeten worden bijgesteld. In veel landen staan immers veel houtzwammen op de Rode Lijsten, terwijl bij ons de status van het overgrote deel van de houtzwammen nog niet is onderzocht.

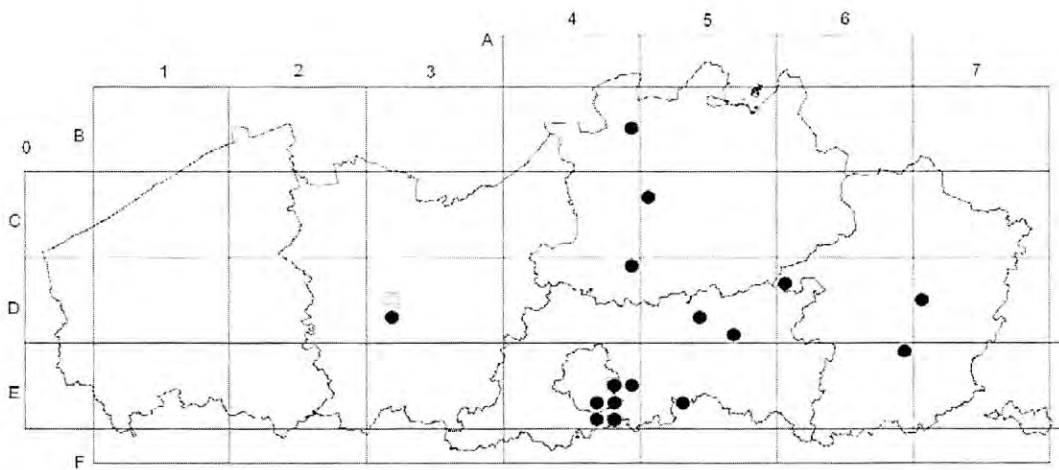
Referenties

Referenties

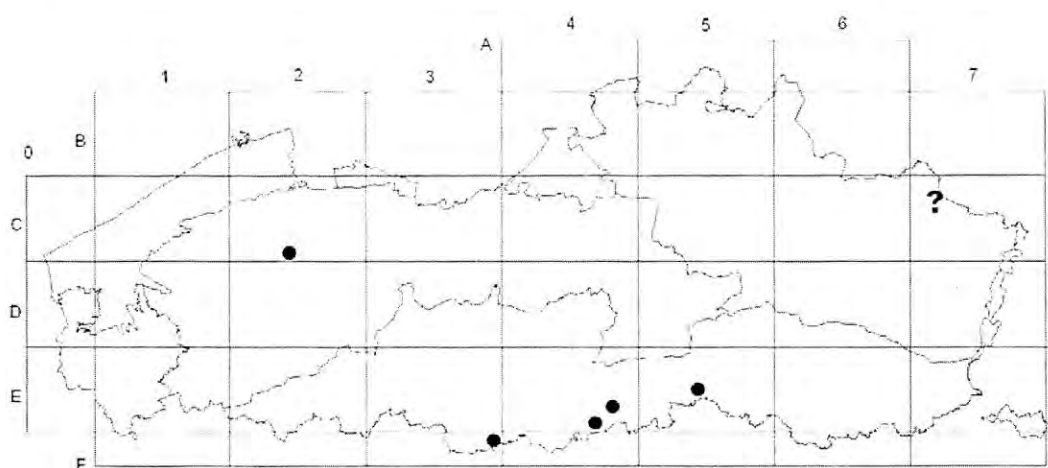
- ARNOLDS E. & VAN OMMERING G. (1996) – Bedreigde en kwetsbare paddestoelen in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst. *Rapport IKC Natuurbeheer* **24**: 1-120.
- DE WILDEMAN E. & DURAND TH. (1898) – Prodrôme de la flore belge. Tome 2. Brussel, Castaigne.
- HAHN C. & BÄSSLER C. (2005) – Großpilze als Indikatorarten für Klimawandel 1: *Hapalopilus nidulans* – ein Beispiel für eine Kälte meidende Art. *Mycologica Bavarica* **7**: 53-59.
- HAHN C. & BÄSSLER C. (2005) – Großpilze als Indikatorarten für Klimawandel 2: *Phellinus ferruginosus*, *Phellinus nigrolimitatus* und *Phellinus viticola*. *Mycologica Bavarica* **8**: 43-62.
- HEILMANN-CLAUSEN J. & CHRISTENSEN M. (2000) – Svampe på bøgestammer – indikatorer for vaerdifulde løvskovlokaliteter. *Svampe* **42**: 35-47.
- KEIZER P.-J. (1990) – The expansion of *Schizopora carneolutea* (Basidiomycetes) in Europe, in particular in the Netherlands. *Persoonia* **14**: 167-171.
- LAESSØE T, HEILMANN-CLAUSEN J. & CHRISTENSEN M. (2000) – Slægterne *Nemania*, *Euepixylon* og *Kretzschmaria* i Danmark. *Svampe* **42**: 17-29.
- LAUREYS K. & VAN DER GUCHT K. (1997) – Een sleutel tot de Xylariaceae in Vlaanderen. *Jaarboek VMV* **1**: 22-25.
- LENAERTS L. (2004) – Atlas paddestoelen in Limburg. Verspreiding en ecologie/determinatiegids. Provincie Limburg, LIKONA, Prov. Natuurcentrum het Groene Huis. 570 p.
- VANDERHAEGHEN H. (1898) – Les hyménomycètes signalés jusqu'à ce jour en Belgique et ceux décrits dans le *Theatrum fungorum* de F. Van Sterbeeck ainsi que les espèces délaissées par Mlle M.-A. Libert (reliquiae Libertianae). Le tout mis en ordre d'après le *Sylogie fungorum* de P.-A. Saccardo. *Bull. Soc. Roy. Bot. Belgique* **36**; Mémoires: 5-202. (50-55).
- VELLINGA E. & SCHREURS J. (1984) – Notulae ad floram agaricinam Neerlandicam – VIII. *Pluteus* Fr. in West-Europe. *Persoonia* **12**: 337-373.
- WALLEYN R. (2004) – Verspreiding en ecologie in Vlaanderen van enkele houtzwammen met voorkeur voor beukenhout. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **2004**: 16-22.
- WALLEYN R. (2005) – Quelques récoltes intéressantes en Forêt de Soignes (3). *Rev. Cercle Mycol. Bruxelles* **5**: 43-49.
- WALLEYN R. & VEERKAMP M. (2005) – Houtzwammen op beuk. Kensoorten voor soortenrijke bossen in België en Nederland. *Natuur.focus* **4**: 82-88.
- WALLEYN R., DECLERCQ B., DE HAAN A., DE HAAN M., VAN DE PUT K., VAN RYCKEGEM G. (2005) – An annotated list of macrofungi and myxomycetes described from northern Belgium. *Sterbeeckia* **25**: 3-12.

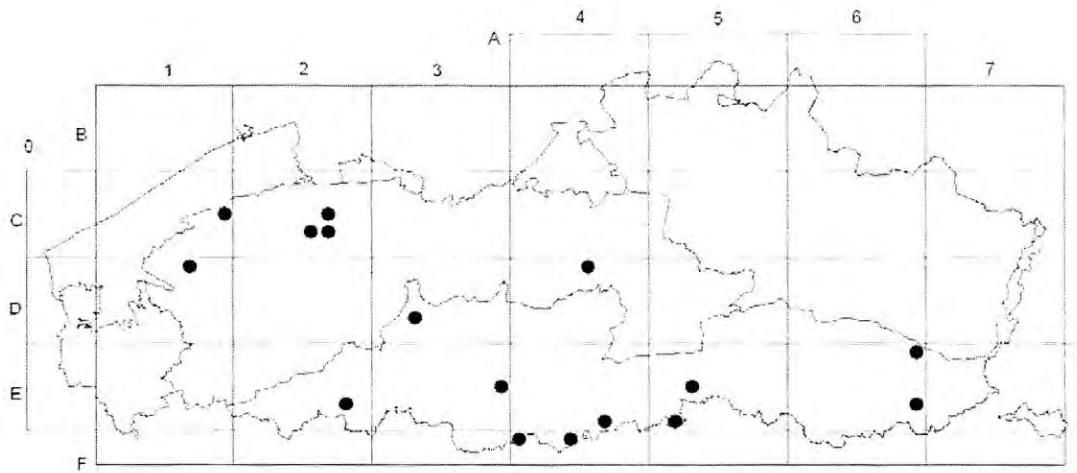
Verspreiding van *Inonotus cuticularis* in Vlaanderen en Brussel, vóór (◻) en sinds (●) 1980.

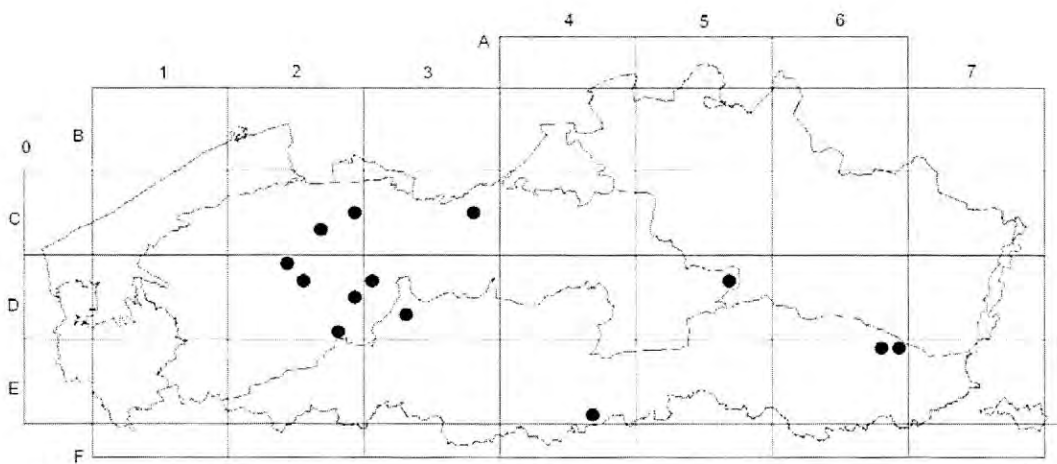
Verspreiding van *Inonotus nodulosus* in Vlaanderen en Brussel, vóór (◻) en sinds (●) 1980.

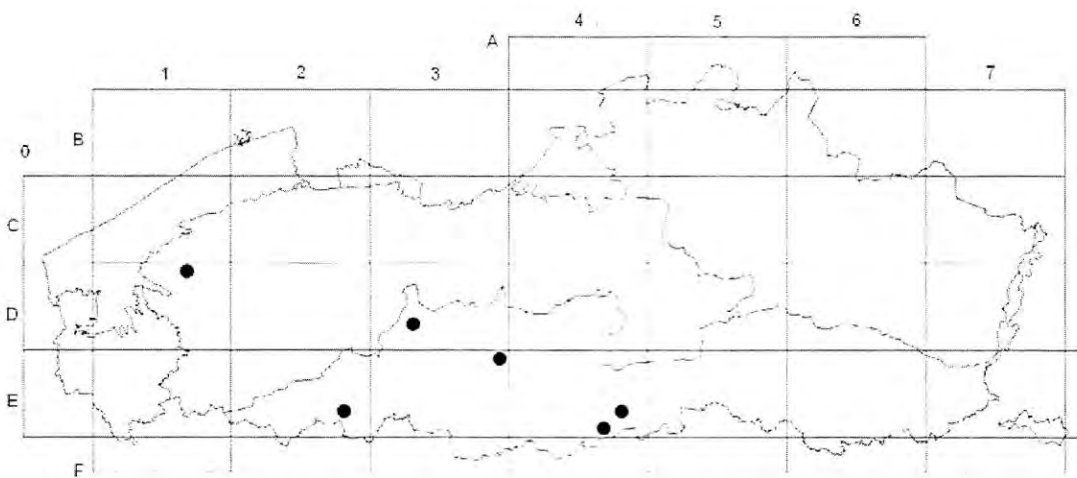
Verspreiding van *Marasmius alliaceus* in Vlaanderen en Brussel, vóór (◻) en sinds (●) 1980.

Verspreiding van *Nemanja chestersii* in Vlaanderen en Brussel, vóór (□) en sinds (●) 1980.

Verspreiding van *Oxyporus latemarginatus* in Vlaanderen en Brussel, vóór (□) en sinds (●) 1980.

Verspreiding van *Pluteus chrysophaeus* in Vlaanderen en Brussel, vóór (□) en sinds (●) 1980.

Foto 2: *Inonotus nodulosus*

Dia: R. Walley

Foto 4: *Oxyporus latemarginatus*

Dia: R. Walley

Foto 1: *Inonotus cuticularis*

Dia: R. Walley

Foto 3 : *Marasmius alliaceus*

Dia: J. Paulussen

Foto 5: *Tulostoma brumale*

Dia: M. Driesen

Foto 6: *Tulostoma melanocyclum*

Dia: J. van de Meerssche

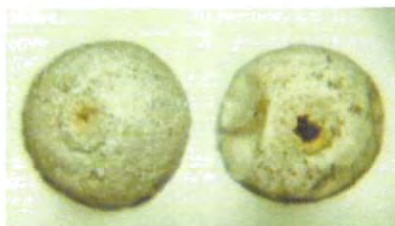

Foto 7: *Tulostoma fimbriatum*

Dia: J. van de Meerssche

Foto 8 en 9: *Inocybe posterula*

Dia: J. Paulussen

De Gewimperde steelbovist, *Tulostoma fimbriatum*, nog steeds aanwezig op Antwerpen Linkeroever

K. Van de Put
Dascottelei 72/2
2100 Deurne

Summary: Report of the occurrence of *Tulostoma fimbriatum* on the left riverbank of the Schelde at Antwerp, with a short discussion on the Dutch vernacular name of the genus.

Het is alweer bijna 19 jaar geleden dat de eerste Steelbovist werd gevonden op de Antwerpse Linkeroever. Tijdens een AMK- excursie konden wij toen in het St.-Annabos de Gewone steelbovist, *Tulostoma brumale* bewonderen, groeiend op het open terrein tussen de sportvelden en de manege. Deze Gewone steelbovist kende men in Vlaanderen voorheen slechts van onze kuststreek, waar die op vele plaatsen in de duinstreek te vinden is. De laatste jaren heeft de soort zich sterk uitgebreid op Linkeroever, vooral in het westelijk deel van de Grote vijver en op Blokkersdijk. Verder werd ze in de provincie Antwerpen sedert 1997 ook gesignaleerd in het militair domein te Grobbendonk, op de Neteoever te Rumst, in het West-Vlaamse Boezingen, en sinds vorig jaar eveneens uit het oosten van de provincie Limburg langs de Zuid-Willemsvaart (kaart 1).

Steelbovisten zijn echte buitenbeentjes onder de Gasteromyceten. Het is zo wat het enige Gasteromycetengeslacht met een echte steel dat in gans Europa voorkomt (de andere gesteelde genera, *Battarrea*, *Phellorina* en *Queletia*, zijn zeer zeldzaam in West-Europa). De vruchtlichamen ontwikkelen zich volledig onder de grond om zich slechts te vertonen bij de volledige rijpheid. Soms steekt alleen het bolvormige hoofdje boven de grond uit en is de steel dan een verrassende verschijning. Onderaan die steel is meestal een vrij compact substraatballetje aanwezig dat bestaat uit samengeklitte myceliumdraden en zand.

De Steelbovisten worden in eerste instantie onderscheiden door de kenmerken van het peristoom, de mondzone. Hierbij kunnen twee groepen worden onderscheiden: de ene heeft een duidelijke tuitvormige vooruitspringende mondzone, bij de andere groep ontbreekt dat tuitje en is er enkel een eenvoudig of gewimperd peristoom dat dan hoogstens wat lichtjes voorgewelfd kan zijn.

In België werden voorheen 3 soorten Steelbovisten waargenomen. Naast onze Gewone steelbovist, *T. brumale*, waren er nog de Schubsteelbovist, *T. squamosum* en de Zwartomringde steelbovist, *T.*

melanocyclum. Deze laatste twee soorten waren voorheen enkel bekend uit het zuiden van ons land. Toen tijdens de traditionele Allerheiligenweekends aan de kust de aldaar voorkomende Steelbovisten eens wat nader onder de loep werden genomen, bleek dat *T. melanocyclum* daar nog in grotere aantallen voorkomt dan *T. brumale* (zie ook kaart 2)! De soort is duidelijk forser gebouwd, de sporenzak meer okerkleurig, het peristoom steeds opvallend zwart omringd en de steel duidelijk roodbruin. De Schubsteelbovist blijft beperkt tot het Maasdistr. (Demoulin 1987). Deze is voornamelijk gekenmerkt door de afstaande schubben van de roodbruine steel. Deze drie Steelbovisten behoren alle tot de groep met een tuitvormig peristoom. Op 6 november 1993 vond ik op Blokkersdijk langs een pad dat over een door de konijnen opgehouden mossig-zanderige plek liep op een *Calamagrostis*-grasveld, een drietal Steelbovisten met een peristoom dat niet met het klassieke tuitvormige type overeenstemde. De sporenzakjes hadden een duidelijk gewimperde mondzone. De diagnose was vrij vlug gemaakt. Het betrof hier *Tulostoma fimbriatum*, de Gewimperde steelbovist, voorheen blijkbaar niet bekend uit België. Over het algemeen is die iets forser gebouwd dan de Gewone steelbovist, en de roodbruine steel is al eens opvallend overlangs gegroefd, vandaar de in Nederland ingeburgerde benaming van Ruwstelige stuifbal (zie kleurenfoto's van onze *Tulostoma*'s op pag 44). Op 7 oktober 1998 kon ik op diezelfde plaats nog steeds enkele vruchtlichamen waarnemen. Om voor mij onbegrijpelijke beheersmaatregelen werd daarna de toegang tot dat redelijk druk belopen paadje voor het publiek afgesloten. Helaas konden de konijntjes die plek niet alleen openhouden en onvermijdelijk werd de interessante vindplaats ingepalmd door een oprukkende *Calamagrostis*-populatie. Een jaarlijkse controle van het gebied bleek nadien steevast vruchteloos.

Nadat ik op aanwijzen van de steeds rondspeurende Frans Thevissen in het najaar 2004 het plaatsje leerde kennen waar hij *Geastrum campestre*, de Ruwe aardster, had gevonden en ik ook *Geastrum floriforme*, de Bloemaardster, had aangetroffen, ben ik deze plek in het najaar 2005 weer enkele malen gaan inspecteren. Zo ook op 5 oktober. Verse vruchtlichamen van aardsterren waren er niet meer te

bespeuren, alleen de Gewone steelbovisten die er vorig jaar ook stonden, waren weer hier en daar op het appèl. Maar net op dezelfde vierkante meter waar vorig jaar die aardsterren stonden, groeiden nu een vijftal vruchtlichamen van de Gewimperde steelbovist. Blijkbaar is de soort dan toch niet helemaal uitgestorven op Linkeroever zoals ik reeds gevreesd had. Het feit dat die nu voorkomt op een heel andere plaats dan voordien geeft toch weer gunstige perspectieven en laat ons verhopend dat er wellicht nog andere vindplaatsen kunnen zijn. Ondertussen is *Tulostoma fimbriatum* ook al aan de kust weer gevonden door de Westhoek-werkgroep op 16 september 1995 in het Calmeynbos te De Panne en op 4 december 1998 in de Doornpanne te Oostduinkerke (kaart 3). Ik leg even de nadruk op wéér gevonden, wat even om verduidelijking vraagt. Vorig jaar kreeg ik van Ruben Walleyen een *Tulostoma* ter nazicht uit het herbarium van Meise. Het betrof hier een collectie van Paul Heineman van 30 oktober 1988 onder het etiket van *T. squamosum*. Ruben had die vondst bekeken n.a.l.v. de Rode Lijst en tot *T. fimbriatum* gerekend. Ontegensprekelijk betrof het hier inderdaad de eerste vondst van deze soort voor ons land.

Onze Antwerpse Linker Schelde-oever is een gezegend terrein op het gebied van de Gastromyceten. Met pareltjes als *Bovista tomentosa* en *B. limosa*, *Tulostoma fimbriatum*, *Geastrum campestre* en *G. floriforme*, samen met de duizend(en) vruchtlichamen van *Tulostoma brumale* en *Bovista aestivalis* is het in die zin een paradijs, zeker de moeite waard om verder te blijven inspecteren. Hopelijk zullen de Oosterweel verbindingswerken niet al te veel van al dat moois ten gronde richten.

De attente lezer zal reeds opgemerkt hebben dat ik

voor de Nederlandstalige naam van de *Tulostoma*'s steevast Steelbovist gebruik, dit in tegenstelling tot de vooral in Nederland sterk ingeburgerde naam van Stuifbal. Persoonlijk vind ik die naam voor een opvallend karakteristiek genus veel te algemeen en in feite bijna toepasbaar op een groot deel van onze stuifzwammen. Als dit toch een specifieke soort zou beduiden, dan zou die nog het beste passen als naam voor *Langermannia gigantea*, de Reuzenbovist, de echte enige soort die nog maanden als een echte bal blijft liggen verstuiven, volledig ontdaan van zijn peridium.

De naam Stuifbal verwijst helemaal niet naar het belangrijkste kenmerk van de *Tulostoma*'s, namelijk de steel, bijna uniek onder de Europese gasteromyceten. Het zou een gemiste kans zijn indien het hoofdkenmerk van dit genus niet in zijn Nederlandse benaming terug te vinden zou zijn. Het argument dat de naam Stuifbal al jaren in gebruik is en daardoor "gefixeerd" zou zijn, gaat volgens mij niet op. Het gaat hier niet om een wetenschappelijk naam, onderworpen aan strikte officiële regels, maar wel om een eenvoudige volksnaam. Onze taal is een levend iets, voortdurend in beweging, die steeds verder evolueert en kan en moet groeien.

Met dank aan Emile Vandeven en Ruben Walleyen voor het verstrekken van de gegevens uit Funbel en de verspreidingskaartjes.

Literatuur

DEMOULIN V. (1987) – La chorologie des Gastéromycètes. *Mém. Soc. Roy. Bot. Belg.* 9: 37-46.

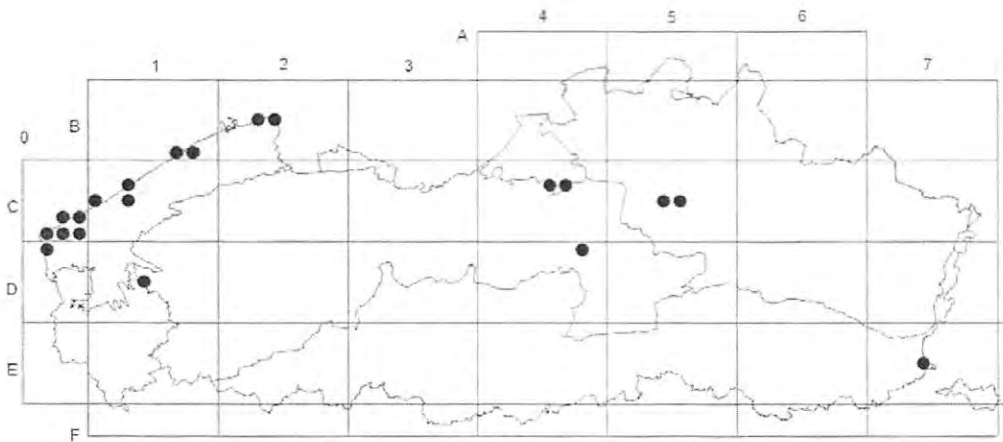
www.kamk.be

De site heeft een goede winter achter de rug. In januari zijn er 34 bezoeken per dag geweest, in februari 34, maart 39 en april 32, wat iets meer is dan vorig jaar. De nieuwe agenda voor de dinsdagavonden en voor de wandelingen zijn te raadplegen. Wie een leuke foto heeft voor de "Paddenstoel van de maand" mag mij die zeker bezorgen. Ook andere foto's, mededelingen of

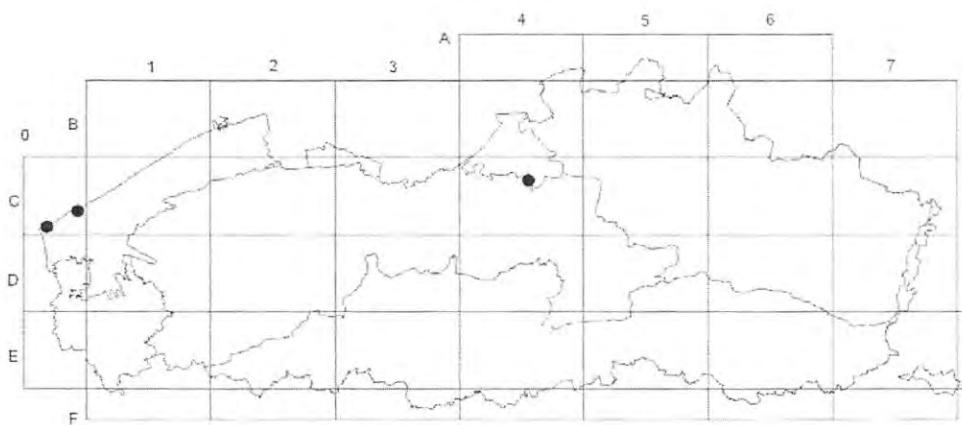
nieuwtjes zijn welkom. We vinden er wel een plaatsje voor. Is het niet geestig je eigen creatie online terug te vinden en wie weet, er een reactie op te krijgen?

Surf er op los ...

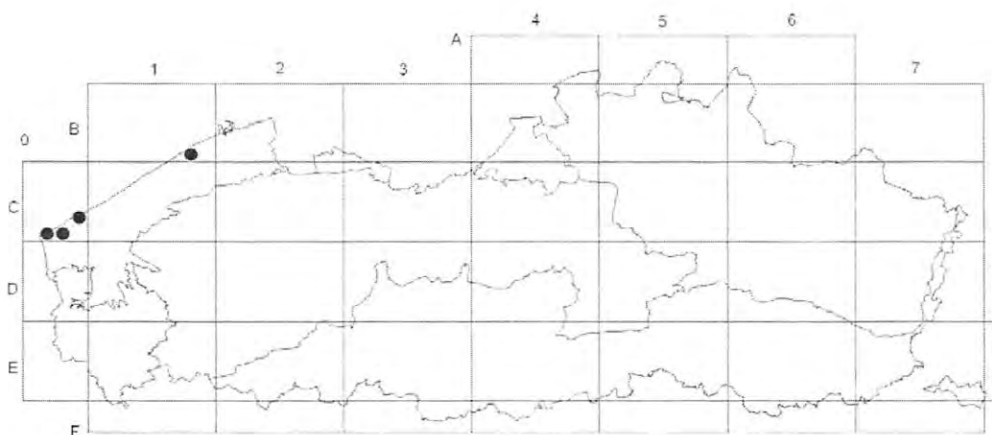
Cyber-groetjes van de webmaster.
Pascale Holemans

Verspreiding van *Tulostoma brumale* in Vlaanderen en Brussel, vóór (□) en sinds (●) 1980.

Verspreiding van *Tulostoma fimbriatum* in Vlaanderen en Brussel, vóór (□) en sinds (●) 1980.

Verspreiding van *Tulostoma melanocyclum* in Vlaanderen en Brussel, vóór (□) en sinds (●) 1980.

Verslag 15de Vlaamse Mycologendag op 25 maart 2006.

Judith De Keyser en André De Kesel

De Vlaamse Mycologendag 2006 werd georganiseerd door de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring en ging door in de gebouwen van de Universiteit Antwerpen (UA, Groenenborgercampus). De 15de editie van deze ontmoetingsdag van de mycologen in Vlaanderen (en ver daarbuiten) werd geopend met een welkomstwoordje van de nieuwe V.M.V. voorzitter Roger Langendries. Namens de K.A.M.K. bedankte André de Haan de Antwerpse Universiteit voor haar gastvrijheid. Hij bracht enkele praktische mededelingen en nodigde iedereen uit om de tentoonstelling ter ere van het 60 jarig bestaan van de K.A.M.K., te komen bezichtigen tijdens de pauze.

De eerste lezing was in het Engels en ze behandelde het moeilijke genus *Hebeloma*. Ze werd ons gepresenteerd door Prof. Dr. Henry J. Beker, lid van de British Mycological Society en sinds enkele jaren woonachtig in België (Brussel). Prof. Beker werkt aan de monografie van de Europese *Hebeloma*'s, dit in samenwerking met Jan Vesterholt. Hij vertelde over de gebruikte methodologie en ook de plaats die de Belgische taxa innemen in het Europese bestel. Zo zijn er voor Europa ongeveer 75 soorten gevonden (het boek van Jan Vesterholt telt er 45) waarvan er toch wel 33 soorten in België voorkomen, en dat is de grootste subset in Europa. Prof. Beker is een crack in wiskunde en informatica (beroepshalve) en liet ons zien hoe hij zijn database kan gebruiken om de verschillende soorten op te roepen en met elkaar te vergelijken. We kregen een uiteenzetting over de verschillende secties en hun vertegenwoordiging/aanwezigheid in België. De lezing werd beëindigd met de boodschap dat België, meer dan we denken, vol zit met *Hebeloma*'s. We moeten ze alleen maar zoeken, verzamelen en determineren ... en als dat laatste niet lukt, dan moeten we ze drogen, bijhouden en vooral NIET WEGGOOIEN.

Het was een mycologendag met een internationaal tintje. De tweede lezing was in het Frans en ze ging opnieuw over Cortinariaceae (*Hebelomaceae*), *Alnicola* in het bijzonder. Prof. Dr. Pierre-Arthur Moreau van het Département de Botanique de la Faculté des Sciences Pharmaceutiques et Biologiques (à Lille, France), introduceerde ons in zijn monografie over de moleculaire systematiek van *Alnicola*. Dr. Moreau vertelde ons dat *Alnicola*'s sterk afhankelijk zijn van hun gastheer, meestal zijn dat elzen of wilgen uit vochtige gebieden. Op ecologisch vlak blijkt dit genus in volle evolutie en soortenwolken

met *Alnicola*'s zijn daarvan het gevolg. De resultaten van zijn moleculair onderzoek tonen aan dat de klassieke classificatie grotendeels overeind blijft staan. Maar sommige soorten of groepen, waarbinnen men tot op heden een nauwe verwantschap veronderstelde, blijken echter niet zo coherent te zijn omdat ze her en der in de verwantschapsbomen teruggevonden worden. P.-A. Moreau trakteerde ons op een paar mooie foto's en besloot, net zoals de vorige spreker, dat we *Alnicola* moeten verzamelen, proberen te identificeren en zeker bijhouden.

Drs. Kris de Gussem (Universiteit Gent) is scheikundige en gaf ons een lezing over de micro-Raman spectroscopie. Het is een onderzoeksmethode die vooral in de geologie en de scheikunde wordt gebruikt om stoffen te analyseren en/of te karakteriseren. Recent zijn er ook meer en meer toepassingen mogelijk in de biologie. Zonder in de complexiteit van dit onderwerp te willen treden, en om het zeer eenvoudig te stellen, wordt bij micro-Raman spectroscopie een microscopisch klein voorwerp (bv. een spore) bestraald met een laser om nadien het weerkaatste licht te kunnen analyseren. De samenstelling van dat weerkaatste licht is karakteristiek voor de scheikundige samenstelling van het voorwerp. Kris maakt een doctoraat waarbij hij onderzoekt in hoeverre deze analysemethode bruikbaar is om sporen, melk en kleurreacties bij *Lactarius* te kunnen identificeren en te karakteriseren. De resultaten tonen tot dusver aan dat de determinatie van taxa nog zeer moeilijk is. Een struikelblok is bv. de natuurlijke degradatie van vetten die ervoor verantwoordelijk is dat de scheikundige samenstelling van de sporen onstabiel is in de tijd. Over een langere periode geeft één soort daardoor soms verschillende informatie. Langs de andere kant krijgt men met deze methode uiteraard een beter beeld over de samenstelling van de sporen in de tijd en krijgt de farmaceutische industrie informatie over de samenstelling van *Lactarius* melk. Een complex maar zeer boeiend onderwerp!

Myriam de Haan rapporteerde over het 5de ICSEM-congres (= International Congress on Systematics and Ecology of Myxomycetes) dat doorging in Tlaxcala, een kleine staat in Mexico, gelegen op 2.240 m hoogte. Myriam presenteerde er haar myxostripverhaal "Mike de Myxo" dat op een ludieke manier de levensloop van de Myxomyceten vertelt. De strip was initieel bedoeld voor kinderen, maar al

gauw bleken vooral de volwassenen geïnteresseerd te zijn. Alle exemplaren waren in een mum van tijd verkocht en momenteel wordt Mike de Myxo zelfs vertaald naar het Russisch. Het was klaarblijkelijk een succes en tijdens de excursies was Myriam duidelijk "verscheurd" tussen enerzijds Myxo's verzamelen en anderzijds genieten van de spectaculaire landschappen en panorama's van Mexico. Ze toonde beelden van stekelige *Opuntia*'s, zwarte weduwes en daartussen prachtige Myxo's ... die je dan ook maar best met handschoenen kon verzamelen!

Tijdens de middagpauze kon een kleine tentoonstelling ter gelegenheid van 60 jaar KAMK bezocht worden. We apprecieerden de hommage aan de stichter Louis Imler met foto's, brieven en enkele van zijn zeer accurate tekeningen. Verder waren er prachtige aquarellen van Pascale Holemans en Myriam de Haan (Myxo's) die absoluut kunnen wedijveren met die van geroutineerde botanische tekenaars. De veelzijdigheid van Jaak Van De Meerssche(+) kon weeral blijken uit de grappige karikaturen die hij naliet van een paar bekende Vlaamse mycologen zoals Paul Van der Veken en Guy Lejeune. Er was een kleine shop en daar kon je de KAMK kalender 2007 kopen met aquarellen van Pascale Holemans, foto's van Johan Paulussen en Freddy Vermeulen. Een montage van deze prachtige afbeeldingen werd ook overgebracht op een heus KAMK T-shirt. Wie dit collectoritem nog niet in zijn bezit heeft kan hem nog steeds krijgen, maar de voorraad is beperkt!

Om 13u30 startte de Algemene Vergadering van de Vlaamse-Mycologen-Vereniging. Op de agenda stond de goedkeuring van het verslag van de vorige Algemene Vergadering; het verslag van de penningmeester met het overzicht van de jaarrekening 2005, het voorstel voor de begroting 2006 en het jaarverslag 2005. De nieuwe statuten, opgesteld door het bestuur en bekendgemaakt aan de leden in 2005, werden met algemeenheid van stemmen aanvaard. Er kwamen geen vragen of opmerkingen.

Luc Lenaerts opende de namiddag-sessie met een stand van zaken betreffende de paddenstoelen van Limburg, twee jaar na het uitkomen van de "Atlas Paddenstoelen in Limburg" en vier jaar na het sluiten van de bestanden voor de Atlas. In die periode is de lijst met nieuwe vondsten aanzienlijk gegroeid, met her en der natuurlijk nieuwe soorten voor Limburg en ook voor Vlaanderen. Luc gaf een overzicht van de waarnemingen in Limburg sinds 1942 toen de eerste

lijsten verschenen. Toen gebeurde dat nog zonder vermelding van datums en dit gedurende meer dan dertig jaar. Vanaf 1968 gebeurde de registratie nauwkeuriger en nam het aantal gemelde soorten ook gestaag toe. Luc presenteerde de curven met de waarnemingen binnen de grote geslachten. Hij toonde aan dat de toename van waarnemingen in bepaalde groepen/genera het resultaat is van het werk van meer gespecialiseerde mycologen. Dit pleit voor het vormen van mensen die de studie van enkele moeilijke geslachten op zich kunnen, en ook durven, nemen. En dit niet alleen in Limburg. Luc pleitte voor het inventariseren in zoveel mogelijk gebieden, zowel nieuwe als de oude terreinen en dit heel het jaar door. Op termijn leidt zo'n strategie tot een toename van de gevonden soorten, een betere inschatting van verspreiding en zeldzaamheid en mogelijk tot een reductie van het aantal rode lijst soorten.

Ruben Walley presenteerde een stand van zaken van de Soortenlijst voor Vlaanderen. Ruben gaf een overzicht van het hoe en waarom van deze lijst-in-de-maak, de diverse bronnen waaruit werd geput (Paddenstoelenatlassen Leuven en Limburg, Funbel, verschillende herbaria, de diverse Mycologische verenigingen, werkgroepen en publicaties). Hij gaf een overzicht van de gegevens zoals deze werden verzameld per taxon en hij gaf een overzicht van het aantal soorten dat opgenomen zal worden (149 genera, 1.634 spp. excl. *Hebeloma*). In de nabije toekomst moeten er dan nog enkele nieuwe Nederlandse namen gemaakt/gezocht worden; moet de lay-out vastgelegd worden en de verwerking in Funbel/Funbas. De publicatie zou in 2 delen gebeuren: deel 1 wordt Basidiomycota is voorzien voor einde 2006 en deel 2 zijn de Ascomycota en die komen pas nadien.

Roosmarijn Steeman (Natuurpunt) presenteerde de Paddenstoelenatlas van de regio Leuven. Deze geeft de geschiedenis van de mycologie in de regio Leuven, de bodems en ecotopen (31 uurhokken, in totaal 464 IFBL-kwartierhokken). Roosmarijn besprak de methodologie, enkele soorten en de belangrijke gebieden. Iedereen werd uitgenodigd de presentatie van deze Atlas bij te wonen op 12 mei 2006 in het Provinciehuis te Leuven om 19.30 uur, waarbij de gedeputeerde van leefmilieu Jean-Pol Olbrechts en Roger Langendries voor ZWAM aanwezig zullen zijn. Roosmarijn Steeman presenteerde ook het boekje (44 pagina's, 21 x 29,5 cm) "Paddenstoelen zoeken in Vlaanderen - Een aanmoediging voor beginners", waarin zestig van de meest voorkomende

paddenstoelen in Vlaanderen voorgesteld worden met een foto en korte heldere beschrijving. De titel dekt de lading, het is een boekje voor beginners en je vindt inleidingen over paddenstoelen, de families, de biotopen en hoe je ze kan determineren. Achteraan staat een streeplijst die je kan kopiëren en opsturen naar Natuurpunt. (kostprijs 3 euro, te bestellen via www.natuurpunt.be.)

In de rubriek bijzondere waarnemingen van 2005 stelde Etienne Van Aelst de Werkgroep Paddenstoelen Meetjesland van Natuurpunt voor. Hij toonde foto's van biotopen die mycologisch heel wat te bieden hebben. Prof.

Van Der Veken kwam met *Pleuroflammula* Singer (1946), een nieuw geslacht voor Vlaanderen. Hij beschreef *P. ragazziana* (Horak 1978), 1,5 cm groot, gevonden te Ruislede Axpoele op het zaagvlak van een populier. Deze soort lijkt sterk op *Melanotus horizontalis* (Bull.) P.D. Orton. *Pleuroflammula* heeft een velum en bezit een geel pigment dat oplosbaar is in ammoniak. De hoedhuid is een cutis waarvan de hyfen knobbelige uiteinden hebben. De smaak is bitter. De cheilocystiden zijn gebundeld waardoor de rand van de plaatjes een getand uitzicht heeft. Er zijn geen pleurocystiden waargenomen. De sporen zijn glad, zeer dikwandig met een zeer kleine kiemporie (nauwelijks waarneembaar). Met deze kenmerken moet dit kleine ding gemakkelijk te herkennen zijn. De professor wees wel op misleidende en foute literatuur.

Jos Volders presenteerde een nog niet gedetermineerde *Inocybe*, waarschijnlijk een nieuwe soort, uit het Bois de Frasnès, een oud sparrenbos op kalk met een dikke moslaag. Het is een witte Vezelkop die eerst wat deed denken aan *I. geophylla*,

maar met een mat uitzicht en met een gelig centrum. De soort heeft zeer kleine ($8 \times 5 \mu\text{m}$), gladde sporen. De voet kleurt sterk chroomgeel bij beschadigen. Het materiaal, de beschrijving en de foto's werden verzonden naar Thom Kuyper (NL), die er echter ook geen naam kon aan geven. Jos doopte deze Vezelkop *Inocybe xantopes* nom. prov. Volders. Hier zullen we zeker nog meer van horen.

Jac Gelderblom toonde ons een vondst uit Etten-Leur (Nederland), *Conocybe hornana* (Beursbreeksteeltje) met een knollig volvatje en pluizig velum. Als tweede belangrijke vondst was er *Porpoloma pes-caprae* uit een grasland in Moelingen. De soort heeft amyloïde sporen en slanke basidiën; ze is een nieuw voor België.

Als laatste mededeling presenteerde Ruben Walley'n dia's van enkele soorten uit zijn tuin waaronder *Xerocomus cisalpinus* en een greep uit de vondsten van 2005 met o.a.: *Sarcodon scabrosus* (met wortelende steel), *Gymnopus brassicolens*, *Hericium erinaceus* (zeldzame parasiet), *Tremella aurantia* (parasiet op *Stereum*), *Lactarius aspideus* (violetvlekkende Melkzwam, een wilgenbegeleider op zure bodem) en een wit-grijze vorm van het Vuurzwammetje een *Hygrocybe miniata* forma.

Het was een zeer boeiende en welgesmaakte Mycologendag. André de Haan dankte de sprekers en nodigde iedereen uit op de receptie voor de 60 jaar van de KAMK. Roger Langendries besloot met een dankwoord en veel lof voor de vlotte en stipte organisatie. De volgende Vlaamse Mycologendag (2007) gaat door in Leuven, organisatie door Z.W.A.M.

Boekbespreking

Tjakko Stijve
St.-Légier, Zwitserland

Paul Stamets 2005. Mycelium running – How mushrooms can help save the world. Ten Speed Press, Berkeley, California, USA. ISBN – 10 : 1 – 58008 – 579 – 2, 340 blz, geïllustreerd met vele kleurenfoto's. Prijs \$ 35,-

Paul Stamets houdt zich al langer dan 30 jaar met fungi bezig, o.a. als directeur van *Fungi Perfecti*, een bekend Amerikaans postorderbedrijf voor cultuurbenodigdheden in Olympia, Washington, dat

zich onlangs uitbreidde met de verkoop van "mycomedicinals", d.w.z. geneesmiddelen op basis van paddenstoelen. Vele wetenschappers staan sceptisch tegenover deze vooral via het internet bloeiende handel, maar Stamets wordt algemeen gewaardeerd als de auteur van uiterst praktische handboeken, zoals *The Mushroom Cultivator* (1982/83) en *Growing Gourmet and Medicinal Mushrooms* (1997). Het laatste boek wordt wereldwijd door vele kwekers als onmisbaar

beschouwd. Het blijft vreemd dat, ook op dit gebied, een Amerikaan zich heeft kunnen onderscheiden. In veel Europese instituten wordt sinds jaar en dag verdienstelijk werk verricht wat betreft de domesticatie van paddenstoelen, maar een leesbaar boek over de materie schrijven stuit aan deze kant van de Atlantische oceaan kennelijk op onoverkomelijke moeilijkheden.

Het nieuwe werk, de titel zegt het al, is een ecologisch handboek om de wereld te helpen redden d.m.v. mycelia en paddenstoelen. Dat mag vreemd klinken, maar mycelia worden al geruime tijd bewust toegepast in de bosbouw, terwijl het aantal publicaties over het gebruik van fungi bij de opruiming van chemisch afval de laatste jaren sterk toeneemt. Een groot gedeelte van het boek is dan ook gewijd aan "mycorestation", d.w.z het gebruik van fungi om de verschillende typen van milieuvervuiling tegen te gaan en te herstellen. Een belangrijk middel daar toe is "mycofiltration", het gebruik van mycelium als een filter om micro-organismen, toxinen, chemische stoffen en sedimenten te verwijderen, bijvoorbeeld rondom boerderijen, fabrieken en autowegen. Voorts stelt Stamets "mycoforestation" en "mycogardening" voor, praktijken gebaseerd op het gebruik van mycelia als partners in de kweek van planten en bomen. Ten slotte zou het gebruik van "mycopesticides" selectiever en ecologischer zijn dan dat van de klassieke chemische bestrijdingsmiddelen. Aan elk van deze technieken is een hoofdstuk gewijd, waarbij Stamets zich niet alleen baseert op literatuurgegevens, maar ook praktische voorbeelden uit eigen ervaring geeft. Het is echter jammer dat hij

zijn boek, alvorens het ter perse te leggen, niet door vakmensen heeft laten controleren, want het bevat nogal wat storende omissies en zelfs fouten. Zo protesteert de auteur tegen het gebruik van methylbromide, een insecticide en bodemontsmettend gas, dat de ozonlaag zou bedreigen. Hij weet kennelijk niet dat vele Polyporaceae tijdens hun levenscyclus als normaal metabool methylchloride produceren, dat eveneens ozon afbreekt! De publicaties over de productie van bedenkelijke gechlorideerde aromaten door allerlei algemene paddenstoelen worden in Stamets' literatuurlijst node gemist. Ter opruiming van obsoleete militaire voorraden zenuwgassen wordt voorgesteld om deze organofosforzure esters af te breken met behulp van blauwende Psilocybes, want die zouden immers fosfor nodig hebben voor de biosynthese van psilocybine. Dit lijkt logisch, maar gaat voorbij aan het feit dat vrijwel alle saprotrofe paddenstoelen rijk aan fosfor zijn en veelal geschikte afbraakenzymen bevatten. Ook zou men menige kritische kanttekening kunnen plaatsen bij wat Stamets vermeldt over de ophoping van zware metalen, arsenicum en selenium door paddenstoelen. Dit neemt niet weg dat het boek, vooral in de hoofdstukken 9, 10, 11 en 12, heel wat informatie bevat, waarmee amateurs en zelfs professionele kwekers hun voordeel kunnen doen. Dat de medicinale eigenschappen van paddenstoelen vaak schromelijk worden overdreven, moet de lezer maar op de koop toe nemen. Stamets schrijft goed, het boek leest prettig weg en is met prachtige kleurenfoto's geïllustreerd. De prijs is laag.

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Karel Van de Put

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 86, 6, 2005

Als paddenstoelen van de maand worden met microtekeningen en kleurenfoto *Heyderia sclerotipus* en *Flammulaster ferrigineus* voorgesteld. H. Cléménçon demonstreert de slijmdruppels die zich in vivo rond de kristalkap van de *Inocybes* bevinden maar die in een normaal pletpreparaat dadelijk oplossen. R. Flammer waarschuwt voor de opkomst van Chinese paddenstoelen op de Europese markten, wegens het mogelijke gevaar van toxische maar ongekende soorten wat eventueel de diagnose van de vergiftigingen ernstig kan bemoeilijken. In een aansluitend artikel over deze problematiek bespreekt

dezelfde auteur de microscopische verschillen van de sporen van *Tuber melanosporum*, *T. indicum*, *T. pseudoexcavatum* en *T. pseudohimalayense*, met microfoto's van de respectievelijke sporen. *Amanita caesarea* wordt met kleurenfoto en verspreidingskaartje voorgesteld door H-P. Neukom. G. Wagner zoekt een verklaring voor het eigenaardige natuurfenomeen van het "haar-ijs" waarbij er op takken een harig pluizige ijsvorming optreedt, waarvan het ontstaan zou te wijten zijn aan de aanwezigheid van zwammen.

Mycologist 19, 4, 2005

In dit zeer wetenschappelijk tijdschrift vinden wij niet veel dat de amateurmycoloog kan boeien. Daarbuiten

vinden wij nog een bespreking van een renaissance-schilderij van Ucello, uit omstreeks 1470, dat een jachtpartij voorstelt in een bos waarvan de bodem door een enorme hoeveelheid aan paddenstoelen is bedolven. D. Moore et al. vragen zich af hoe dikwijls er in de scholen over paddenstoelen wordt gesproken en T. Jung et al. onderzochten de invloed van *Phytophthora*-infecties op de achteruitgang van de Europese en Amerikaanse beukenpopulatie, met kleuren- en microfoto's. In "profiles on fungi" wordt *Ceraceomyces borealis* met kleurenfoto voorgesteld.

Zeitschrift für Mykologie 71, 2, 2005

D. Benkert brengt een bijdrage tot de kennis van de genera *Plectania*, *Ramsbottomia*, *Smardea* en *Sowerbyella* in Europa, met beschrijving der soorten, sleutels en sporensfoto's. Vier zeldzame *Hemitrichia*'s worden belicht door A. Kunt: *Hemitrichia abietina*, *H. cf. intorta*, *H. leucotracha* en *H. pardina*, alle met macrofoto's. J. Albers en B. Grauwinkel bespreken *Hohenbuehelia cyphelliformis*, met verspreidingskaart, microtekeningen en macro- en microkleurenfoto's. H. Müller brengt een lijst van een 37- tal Myxomyceten uit Thüringen, met kleurenfoto's van *Arcyria margino-undulata*, *Badhamia melanospora*, *Craterium concinnum*, *Lamproderma spinulosporum*, *Perichaena pedata* en *Physarum auriscalpium*. F. Krauch inventariseerde 57 *Russula*-soorten onder lindenbomen en V. Kummer et al. bespreken de Pyrenomycete *Wegelia grumsiniana* op de poriën van *Fomes fomentarius*, met kleurenfoto, microtekeningen en verspreidingskaart. A. Bresinsky et al. stellen nog de Duitse databank "Pilzoek" voor.

Cryptogamie Mycologie 26, 4, 2005

A. Bolay et al. bespreken de door de veranderende klimatologische omstandigheden epidemische uitbreiding van *Erysiphe deutziae*, een poederige Meeldauw. Een inventaris van 250 geurcomponenten in paddenstoelen wordt voorgesteld door N. Chiron en D. Michelot, met uitvoerige bespreking en met een tabellarische vermelding van de geur en de agentia voor al die Fungi.

Österreichische Zeitschrift für Pilzkunde 14, 2005

G. Moreno en H. Singer bespreken nivicole Myxomyceten beschreven door Meyer, Poulain en Bozonet, met talrijke sporensfoto's en kleurenfoto's van *Diachoopsis kowalskii*, *D. pauxilla*, *D. reticulospora*, *Dianema inconspicuum*, *Lepidoderma alpestroides* en *L. perforatum*. *Conocybe romagnesii*

sp. nov., uit de sectie *Candidae*, wordt uit Spanje beschreven door A. Hausknecht en G. Moreno, met kleurenfoto en microtekening. W. Klofac stelt een nieuwe variëteit *Boletus rhodopurpureus* var. *poridecolorans* voor, met een kleurenfoto. A. Hausknecht en H. Pidlich-Aigner brengen een overzicht over het voorkomen van het genus *Lepiota* in Oostenrijk, met kleurenfoto van *Lepiota carinii*, *L. angustispora*, *L. clypeolarioides* en *L. farinolens*, tevens met enkele microtekeningen. Als bemerkenswaardige *Russula*-vondsten uit Oost-Oostenrijk bespreekt H. Pidlich-Aigner *Russula fragrantissima*, *R. zvarae* en *R. rhodomelanea*, alle met microtekening en kleurenfoto. W. Dämon brengt een inventaris van 373 fungi uit een moerassig bos uit de streek van Gmunden. In een 10de bijdrage tot de kennis van de Bolbitiaceae bespreekt A. Hausknecht tientallen soorten uit de sectie *Pilosellae*, met microtekeningen. In zijn bijdrage tot de mycobiota uit Hongarije belicht L. Nagy het genus *Coprinus* en *Tricholoma*, met kleurenfoto van *Coprinus krieglsteineri* en *C. deminutus*. Verder is er nog een lijst van 87 Discomyceten opgesteld door N. Matocec et al. uit de oostelijke Alpen.

Bulletin Mycologique et Botanique Dauphiné-Savoie 179, 2005

L. Giacomoni wijdt een artikel aan sacrale paddenstoelen en rituele planten gebruikt in Siberië en Midden-Amerika. J. Cavet stelt een vondst van *Collybia racemosa* voor uit de Vercors, met kleurenfoto en sporentekening. In de verdere bespreking van de soorten van "de dag van zeldzame of interessante soorten uit 2004" door A. Bidaud vinden wij kleurenfoto's van *Hygrocybe konradii* var. *pseudopersistens*, *H. marchii*, *H. penarius* var. *barbatulus*, *H. obscura* ad int., *Lyophyllum macrosporium*, *Inocybe melanopus* en *Lactarius rubrocinctus*. C. Robin begint met een bespreking van de sectie *Glutinosa* uit het genus *Hygrocybe* met de voorstelling van *H. laeta* var. *laeta* en var. *flava*, beide met kleurenfoto's. A. Bidaud bespreekt zeldzame of interessante *Cortinarius*-soorten gevonden in 2003 en 2004, met kleurenfoto's van *C. auriantiacus*, *C. cremeoglobosus* en *C. subcoronatus*. *Russula olivacea* var. *pavonina* wordt voorgesteld door L. Francini, met een kleurenfoto. L. Beschet et al. trekken nog de aandacht op een drietal onlangs gepubliceerde *Amanita*-soorten uit de regio van de Haute-Doubs: *Amanita citrina* var. *intermedia*, *A. pseudoregalis* en *A. muscaria* var. *fuligineoverruccosa*.

Field Mycology 7, 1, 2006

Als paddenstoelenportret wordt *Gymnopus* (= *Collybia*) *aquosa* voorgesteld met een kleurenfoto, een soort te onderscheiden van *G. dryophilus* o.a. door de rose myceliumdraden. In zijn bespreking van de fungi uit het uiterste noorden van Groot-Brittannië vinden wij kleurenfoto's van *Suillus flavidus*, *Hypholoma capnoides*, *Pleurocybella porrigens* en *Plicaturopsis crispa*. G. Mattock ging op zoek naar *Amanita ovoidea* op het eiland Wight, met kleurenfoto's, ook van *Hohenbuehelia petaloides*. Kleine *Mycena*'s worden onder de loep genomen door J. Weightman, met kleurenfoto's van *Mycena capillaris*, *M. rorida*, *M. corynephora*, *M. adscendens*, *M. pseudocorticola*, *M. acicula*, *M. polyadelphia*, *M. flavoalba*, *M. bulbosa*, *Hemimycena tortuosa*, *Marasmius hudsonii*, *Rickenella fibula* en *Collybia cookii*. R. Shattock et al. bespreken *Peronospora hariotii*, een Meeldauw op *Buddleja*, met kleurenfoto. Bij de bespreking van interessante vondsten vinden wij nog een kleurenfoto van *Clitocybe collina* en op de achterpagina een van *Amanita argentea* en *Clitocybe houghtonii*.

PSL-Nieuws 13, 1, 2006

P. Kelderman stelt de vertaling van de voorlopige sleutel van Enderle voor uit 1981 voor het genus *Hypoxylon*, aangevuld met nog andere in Europa voorkomende soorten. Dezelfde auteur, samen met H. Henczyk melden nu ook de Geaderde leemhoed uit Limburg en verder wordt er nog ingegaan op de productie van de variëteit *portobello* van *Agaricus bisporus*. R. Bronckers brengt een sleutel tot de genera van parasitaire schimmels op insecten en spinnen, met een aanvullend glossarium. In het Bunderbos vond J. Bollen *Sphaerospora brunnea*, met kleurenfoto en microtekening en H. Henczyk stelt *Gloeophyllum sepiarium* voor, met kleurenfoto. De wat op elkaar gelijkende ascomycete *Roesleria subterranea* en de Heterobasidiomyceet *Phleogena faginea* worden met kleurenfoto en microtekening door P. Kelderman voorgesteld.

Rivista di micologia 48, 3, 2006

In de 5de bijdrage tot de kennis van het genus *Russula* door P. Cazoli vinden wij kleurenfoto's van *R. alnetorum*, *R. fragilis*, *R. raoultii*, *R. cavipes*, *R. solaris*, *R. sanguinea*, *R. rhodopus*, *R. persicina* var. *rubrata*, *R. sardonis*, *R. queletii*, *R. torulosa*, *R. adulterina*, *R. maculata*, *R. decipiens* en *R. cuprea*. Uit de provincie Varese bespreekt M. Cervi *Inocybe furfurea* en *I. langei*, met kleuren- en microfoto. S. Ruini brengt een bijdrage tot de kennis van *Morchella varisensis*, een soort dwergvorm van *Mitrophora semilibera*, met vergelijkende kleuren- en microfoto's.

E. Battistin et al. bespreken de zeldzame lentesoort *Entoloma sericeoides*, met kleurenfoto en microtekening. In zijn 6de bijdrage tot het genus *Thelephora* in Noord-Italië bespreekt G. Zecchin *Thelephora caryophyllea* en *T. regularis* met kleuren- en microfoto's. In een 3de aflevering over de Pezizales uit Sicilië bespreekt A. Lantieri *Geopyxis majalis*, *Kotlabaea deformis*, *Leucoscypha patavina*, *Lamprospora miniata*, *Octospora rustica*, *Pithya cupressina* en *Sarcoscypha coccinea*, alle met kleuren- en microfoto's.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 54, 1, 2006

Als paddenstoel van de maand vinden wij met kleurenfoto en microtekeningen de truffel *Gautieria otthii* en *Rhodoscypha ovilla*. R. Flammer schuimt verder de Chinese paddenstoelenmarkten af, met kleurenfoto van *Cordyceps sinensis* en *Shiraia bambusicola* (Hypocreales). In een aansluitend artikel wijst dezelfde auteur op mogelijke verwisselingen tussen de giftige *Ptychoverpa bohemica* en de Morieljes en tussen de eveneens giftige *Agaricus romagnesii* en *A. bresadolanus* die wel goed eetbaar is.

Svampe 53, 2006

F. Rune en U. Søchting wijden een uitgebreid artikel aan het paddenstoelenfestival dat in de botanische tuin van Kopenhagen doorging ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Deense Mycologische Vereniging, dat gepaard ging met een grote tentoonstelling (800 soorten!), medewerking van tientallen onderafdelingen en wetenschappelijke instituten, schilders, fotografen etc., met verschillende kleurenfoto's van die activiteiten. Dan volgt nog een verslag van een paddenstoelenkleurstoffensymposium, met kleurenfoto's. Als paddenstoel van het seizoen wordt *Exidia plana* voorgesteld met kleuren- en microfoto's. J. Heilmann-Clausen et al. stellen enkele zeldzame korstzwammen voor, met een kleurenfoto van *Amaurodon mustialaensis*, *Amylocorticiun laceratum*, *Corticiun eriksonii*, *Hyphoderma capitatum*, *Hyphodontia flavipora*, *Phlebia tristis*, *Phlebiella gaspesica* en *Sistotrema raduloides*. In de rubriek van zeldzame Deense paddenstoelenvondsten stelt J. Vesterholt *Obolarina dryophila*, *Dacrymyces ovisporus*, *Agaricus bohusii* en *Lactarius zonarius* voor, met kleurenfoto's.

Miscellanea Mycologica 85, 2006

Bij de bespreking van de vondsten uit 2005 vinden wij kleurenfoto's van *Tricholoma saponaceum*,

Russula anthracina var. *insipida*, *Thelephora palmata*, *Russula illota*, *Cantharellus friesii*, *Geastrum sessile*, *Xerocomus parasiticus*, *Collybia cirrhata*, *Lepiota ventriosospora*, *Mycena flavoalba*, *Inocybe oreadoides*, *Russula veterrosa*, *Collybia kuehneriana*, *Inocybe erinaceomorpha*, *Lactarius glyciosmus*, *Cortinarius percomis*, *C. boudieri*, *C. cf. bivelus*, *Cyathus olla*, *Russula luteotacta*, *R. maculata*, *Lactarius circellatus*, *Mycena olivaceomarginata*, *M.*

aetites, *Hygrophorus eburneus*, *H. cf. insipida*, *Tricholoma terreum*, *Hygrophorus pustulatus* en subsp. *terebratus*, *Lactarius rufus*, *Gymnopilus fulgens*, *Inocybe lacera*, *Hygrocybe flavipes*, *Geoglossum glutinosum*, *G. hirsutum*, *Hygrocybe reae* en *H. insipida*. Verder bespreekt J.J. Wuilbaut nog een vondst van de zeldzame *Porpoloma spinulosum* uit de streek van Mons, met kleurenfoto.

Educatieve avonden

De bijeenkomsten gaan door in het verenigingslokaal, de Bioruimte van de UA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur, tenzij anders vermeld. Vóór iedere vergadering (behalve bestuurlijke vergaderingen) is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenuen.

dinsdag 4 juli	Cursus microscopie herhalingsles 19.30 u
dinsdag 11 juli	Bioruimte gesloten.
dinsdag 18 juli	Bioruimte gesloten. Geen Cursus microscopie zie 4 juli.
dinsdag 25 juli	Bioruimte gesloten.
dinsdag 1 augustus	Bioruimte gesloten.
dinsdag 8 augustus	Bioruimte gesloten.
dinsdag 15 augustus	Bioruimte gesloten.
dinsdag 22 augustus	Bioruimte gesloten.
dinsdag 29 augustus	André de Haan heeft weer een deel dia's en tekeningen klaar voor publicatie van de Galerina's van Vlaanderen , ook zijn determinatiesleutel is bijgewerkt. Kom dus leren hoe je aan de hand van de klepels de Mosklokjes kan herkennen. (deze presentatie was eerst geprogrammeerd op 13 juni '06)
dinsdag 5 september	Determinatieavond met microscopie: breng zelf wat paddenstoelen mee en we helpen je ze op naam te brengen.
dinsdag 12 september	Hoe beschrijf je een Paddenstoel? Met "Klein, Bruin Paddenstoeltje" kom je niet ver, natuurlijk. Jos Volders zal vanavond onthullen hoe een wetenschappelijk correcte beschrijving moet opgesteld worden, zodat er geen enkel detail verloren gaat van dat "KBP'tje".
dinsdag 19 september	Geen activiteit wegens werkweek

Excursies van de Cortinarius-werkgroep

Samenkomst om 9.30 uur. Gezien er in het verleden geregeld wijzigingen op het laatste moment waren in de keuze van de excursieterreinen, zijn alleen de excursiedata opgegeven. Indien U wil deelnemen aan een *Cortinarius*-excursie is het nodig één van de onderstaande leden van de werkgroep te verwittigen.

Contactpersonen: André de Haan tel: 03/666.91.34
 Jos Volders tel: 014/54.91.44

Zondag 3 september	Zaterdag 14 oktober
Zondag 10 september	Zaterdag 21 oktober
Zondag 1 oktober	Zaterdag 28 oktober
Zondag 8 oktober	Zaterdag 11 november

Zomer- en Najaarsexcursies 2006

Bijeenkomst voor de excursies telkens **om 9.45 uur** tenzij het anders is vermeld. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon of met de fungifoon (zie onder). Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Sinds enige tijd beschikt de KAMK over een GSM toestel (de fungifoon) die je toelaat de excursiegroep te bereiken, nadat je deze eventueel uit het oog verloor, of wanneer je wenst aan te sluiten bij een excursie die reeds vertrokken is.

Fungifoon nummer: 0496/06.61.08

Zaterdag 29 juli **“Bellevuebos te Kortesseem”** Samenkomst aan de kerk van Kortesseem. Bereikbaar vanuit Antwerpen via de E313, afrit 29 (Hasselt Oost). Op het einde van de afrit rechtsaf richting Kortesseem (8 km) op de N20 richting Tongeren. Eens aangekomen in Kortesseem, aan de verkeerslichten linksaf (richting Diepenbeek-Genk). Na een 250 m zie je aan de rechterkant de kerk. (tip; indien de parking vol is, er is ook parking aan de achterkant van de kerk)

Voor de namiddag dezelfde afspraakplaats.

Contactpersoon: Ronny Boeykens, tel: 0477/39.54.57

Zondag 6 augustus **“De Maat” en “Den Diel” te Mol-Postel.** Samenkomst op de parking van de “DE KLEPPENDE KLIPPER”, Waterstraat 53 te Mol. Te bereiken via de baan Geel-Mol, eenmaal op de ring van Mol, deze blijven volgen tot je over de Kanaalbrug bent gereden, dan draai je aan de 1ste lichten links - de N136. Aan de volgende lichten rij je rechtdoor (hier passeer je de Rauwse Meren-Centerparks aan je rechterzijde en even links het Ecocentrum (De Goren), rij nog 1 straat aan je linkerkant voorbij tot net voor de brug over het Kanaal aan de linkerkant een zandige parkeerplaats van “De Kleppende Klipper”. De Maat ligt daar recht tegenover.

Contactpersoon: Chris Janssens, tel: 014/21.67.49

Zondag 13 augustus **“Merodebossen” te Herenthout.** Samenkomst aan de kerk van Herenthout. Bereikbaar via de E313, afrit 20 dan de N13 richting Lier, ongeveer 1,5 km verder links richting Herenthout.

Contactpersoon: Chris Janssens, tel: 014/21.67.49

Zaterdag 19 augustus **“Wolfschot” te Oostmalle.** Samenkomst aan de kerk van Wechelderzande, bereikbaar via de E34, afrit 21 Herentals.

Contactpersoon: Wim Veraghtert, tel: 0496/97.87.79

Zaterdag 26 augustus **“Lozerheide” te Bocholt .** Samenkomst aan de kerk van Kaulille. Bereikbaar via E313 uitrit 25, vervolgens de N141 en de N73 tot Peer, daar de N748 richting Kleine-Brogel vandaar verder naar Kaulille.

Contactpersoon: Piet Bormans tel: 011/64.23.92

Zaterdag 2 september **“Osbroek” en “De Gerstjes” te Aalst.** Bijeenkomst **om 9.30 u.** in de Blankaarddreef. Via E 40 afrit 19, dan de Ring van Aalst tot rotonde, daar rechts nemen (Parklaan , N9 naar Asse); na één km rechtsaf / Blankaarddreef . Vanaf Antwerpen via E 17 - A 14 naar Dendermonde, Aalst, Ring naar links, na 1 km ligt het Osbroek nu links van de baan (wegwijzertje!)

Dit is een VMV dagexcursie, waarop alle mycologen uitgenodigd worden.

Contactpersoon: Paul Van der Veken, tel: 09/222.93.24

Zaterdag 9 september **“Nietelbroeken” te Diepenbeek en “de Kevie” te Tongeren.** Bereikbaar via uitrit 30 van de E313, bij uitrijden van de afrit, ga je onmiddellijk naar links (richting Diepenbeek, Genk). Samenkomst aan de carpoolparking aan de linkerkant tegenover een Total-tankstation.

Contactpersoon; Ronny Boeykens, tel.: 0477/39.54.57

Van 16 tot 23 september werkweek Heer sur Meuse

Voor meer info zie het decembernummer (2005) van KAMK-mededelingen of neem contact op met Guy Le Jeune,

tel: 03/658.54.31

Zaterdag 30 september **"Warande" te Diest en "het militair domein" te Schaffen.** Samenkomst aan het Station van Diest. Bereikbaar via E313, afrit 23, hier via de N127 naar Veerle, Molenstede tot Diest. Volg de richting Beringen aan de eerste rode lichten (= in het afdalen van de berg). Even verder zie je rechts vanuit de hoogte, het Diestse station in de diepte liggen. Dus op het einde van deze weg links en even verder opnieuw links.

Opgepast! Omdat deze excursie doorgaat in een militair domein, dienen de deelnemers hun **adres + identiteitskaartnummer minstens één week op voorhand** door te sturen op onderstaand emailadres of per brief op onderstaand adres. **Deelnemers die toch aansluiten zonder het doorgeven van hun identiteitskaartnummer en adres worden in het gebied resoluut geweigerd!**

E-mail naar joseph.volders@telenet.be Adres: Jos Volders, Weverstraat 9 2440 Geel

Contactpersoon: Roosmarijn Steeman, tel: 0485/68.88.48

Zaterdag 7 oktober **"Mollendaalbos" te Haasrode.** Samenkomst te **9.30 u.** op de parking van de begraafplaats te Blanden (Kartuizerstraat) aan de rand van het Mollendaalbos (In Blanden en Haasrode verwijzen tal van bordjes naar deze begraafplaats)

Dit is een VMV dagexcursie, waarop alle mycologen uitgenodigd worden.

Contactpersoon: Roger Langendries - tel.: 016/25.49.41

Zondag 15 oktober **"Steengroeven" te Kwaadmechelen.** Samenkomst aan de kerk van Kwaadmechelen. Bereikbaar via E313, afrit 25 richting Ham.

Contactpersoon Paul Caers; tel: 013/67.12.04

Zondag 22 oktober **Terril van Houthalen** Vanuit Antwerpen E313 richting Hasselt, aan het klaverblad te Lummen de E314 richting Aken. Afrit 29 (Houthalen-Helchteren) nemen en aan het eind van de afrit rechtsaf richting Houthalen. Aan het tweede kruispunt met lichten (het eerste is juist onderaan de brug van de autostrade), links richting industriepark en dan onmiddellijk (20 meter) rechts. Dit is de Pastorijstraat die parallel met de grote weg loopt. Samenkomst aan "het voormalig hoofdgebouw van de mijn", waar een ruime parking is.

Contactpersoon Jan Cornelis tel. 011/52.35.24

Zondag 29 oktober **Oostmalle vliegveld.** Samenkomst aan de kerk van Wechelderzande, bereikbaar via de E34, afrit 21 Herentals.

Contactpersoon: Wim Veraghtert, tel: 0496/97.87.79

Van 2 tot 5 november **Weekend in de Oosterlo/Westerlo.** Voor meer info zie de katern AMK-Mededelingen 2006/1 (maart 2006), of neem contact op met Leo Noten, tel: 011/44.57.46

Zondag 12 november **Ravels.** Samenkomst op de parking naast de Arendonkse weg. Bereikbaar via de E 34, afrit 24 naar Turnhout, dan via de ring van Turnhout naar de N12 richting Ravels. In het centrum van Ravels rechts afslaan richting Eel (N118), na enkele kilometers, ongeveer 200 meters voor de kerk van Ravels-Eel, weer rechts afslaan richting Arendonk. Dan kom je in de bossen terecht en dan zie je aan de rechter kant de grote parking.

Contactpersoon: Frans van den Nieuwenhuijzen, tel: 0477/36.52.59

Zaterdag 18 november **"Prinsenspark" te Retie.** Bijeenkomst op de parking van het domein. Bereikbaar via E313, afslag E34 richting Eindhoven, neem afrit 25 Turnhout Oost, dan de N18 richting Retie en daar de N118 richting Geel. Ongeveer 4 à 5 km verder aan uw rechterkant ingang Prinsenspark. Dit is een halve dag excursie, daarna gezellig samenzijn in een nabij gelegen herberg.

Contactpersoon: Jos Volders, tel: 014/54.91.44

Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken, demonstratiedagen, tentoonstellingen. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt Sterbeecia, een publicatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeec (1630-1693). In 1991 werden AMK Mededelingen en Sterbeecia bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek. Er wordt systematisch een gegevensbestand bijgehouden over de verspreiding van paddestoelen in ons land.

De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De K.A.M.K. is erkend door de Vlaamse Mycologen Vereniging. De K.A.M.K. bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, de Bioruimte van de UA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen. Alle leden kunnen hieruit boeken ontlenen.

Het lidgeld bedraagt 18 EUR per jaar, een gezinslidgeld 20 EUR. Betaling kan geschieden door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w. te Antwerpen. Buitenlandse leden betalen 20 EUR, 22 EUR voor een gezin, indien contant betaald wordt aan Jean Van Yper, Gounodstraat 2 bus 24, 2018 Antwerpen of door overschrijving. Ten gerieve van onze buitenlandse leden geven wij hierbij de IBAN nummers gekoppeld aan onze rekening:

320-4183209-57: IBAN BE09 3204 1832 0957 BIC BBRUBEBB

Bij overschrijving vanuit het buitenland lette men er op dat eventuele kosten toch door de opdrachtgever gedragen worden. Indien dit niet het geval is, dient 27 EUR te worden overgemaakt.

Raad van bestuur van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

ondervoorzitter: Moorthamer Freddy, Eyckensbeekstraat 16, 9150 Kruibeke, tel.: 03/744.11.85

secretariaat & ledenadministratie: de Haan Myriam, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

schatbewaarder: Jean Van Yper, Gounodstraat 2 bus 24, 2018 Antwerpen tel.: 03/237.74.10

bibliothecaris: Holemans Pascale, Arthur Matthyslaan 89, 2140 Borgerhout, tel.: 03/322.40.05

andere bestuurders:

De Sutter Joke, Bloemenlaan 15, 2950 Kapellen, tel.: 03/664.94.14

Hendrickx Harrie (redactie AMK Mededelingen), Dalweg 16, 2328 Meerle, tel.: 03/315.87.69

Le Jeune Guy (coördinatie excursieprogramma), Beemdenlaan 67, 2900 Schoten, tel.: 03/658.54.31

Van de Put Karel, Dascottelei 72/2, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

Volders Jos (coördinatie excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel, tel.: 014/54.91.44

Walleyrn Ruben (redactie Sterbeecia), Predikherenstraat 37, 8750 Wingene, tel.: 051/65.89.80

INHOUD

A. de Haan	
Editoriaal	27
Overlijden	27
H. De Meulder	
Paddestoelen op grassen - deel 2	28
Entente ter afsluiting van 60 jaar KAMK	32
P. Holemans	
Nieuwtjes uit de bibliotheek	32
J. Volders	
<i>Inocybe posterula</i> (Britzelm.) Sacc. Een vergelende vezelkop	33
R. Walley	
Verspreiding en ecologie in Vlaanderen van enkele houtzwammen met voorkeur voor Beuk (2de reeks)	37
K. Van de Put	
De Gewimperde steelbovist, <i>Tulostoma fimbriatum</i> , nog steeds aanwezig op Antwerpen Linkeroever	45
P. Holemans	
www.kamk.be	46
J. De Keyser & A. De Kesel	
Verslag 15de Vlaamse Mycologendag op 25 maart 2006	48
T. Stijve	
Boekbespreking: Mycelium running	50
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	51
Educatieve avonden	54
Excursies van de Cortinarius-werkgroep	54
Najaarsexcursies 2006	55